БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

36-хи жэлээ гарана

№ 267 (9099)
НОЯБРИИН
13
ПЯТНИЦА
1959 он

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

Сэн 20 мүнгэн.

Сталинскстройпуть управлениин начальник нүхэр ДЕНИСОВТЭ

Абаканстройпуть управлениин начальник нүхэр КОРОТЧАЕВТА

КПСС-эй Кемеровскэ обкомой секретарь нүхэр ПИЛИПЦДЭ

КПСС-эй Хакасска обкомой секретарь нүхэр СТРАХОВТА

КПСС-эй Красноярска крайкомой секретарь нүхэр КОКАРЕВТО

ВЛКСМ-эй Кемеровскэ обкомой секретарь нүхэр КОРНИЦКИЙДЭ

ВЛКСМ-эй Красноярска крайкомой секретарь нүхэр РОТАНОВАДА

...мта дээрээ 426 километр утатай Сталинск —...н. гэжэ түмэр харгы, тэрээнһээ хажуу тээшээ ...ан Аскиз —Абаза гэжэ түмэр харгын һалаа ба... дүүргээд, ашаглалгада үгэһэнтэйнь дашарам...н, КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ...и барилгашадые амаршална. Энэ түмэр замаар ...эй ажахын ашаа шэрэхэдэ таатай зохид, дүтэ. ...ко үгэхэ байна.

Эрэлхэг зоригтойгоор хүдэлһэн эндэхи бүхы барилгашадтай хамта, олониитын уряагаар энэ барилгада ерэһэн манай алдарта залуушуул эрхим һайнаар ажаллаба.

Шэнэ шэнэ түмэр замай, харгын аса һалаануудые барилгадаа үшөө ехэ ажалай амжалта туйлахыень эндэхи барилгашадта хүсэнэбди.

КПСС-эй ЦК — **СССР-эй Министрнүүдэй Совет**

КПСС-эй обкомдо, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

...ктябрь һарын дүнгөөр һү ехээр абажа, гүрэндэ худалдаһан, тушааһанай түлөө ...СС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай

...оной ноябриин 1-нэй мэдээгээр, республикын ...з, совхозуудта һү һаалгые дээшэлүүлхэ, мүн гү... худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын ...дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүн ха... үзөөд, КПСС-эй обком, Бурядай АССР-эй Ми...нүүдэй Совет **иигэжэ тогтообо:**

...байкалиин **аймагта** (КПСС-эй айкомой сек... нүхэр **Перевалов,** аймгүйсэдкомой түрүү... нүхэр **Манжиханов)** һү һаалга болон тэрэниие ...дэ тушаалга, худалдалгаар эрхим амжалта ...һанайнь түлөө урид барюулагдаһан КПСС-эй ...мой, Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан ... үлээхэ.

...аймагайхид үнгэрэгшэ арба һарын туршада ...бүриһөө дунда зэргээр 1592 килограмм, тэрэ ...октябрьда 102 килограмм һү һаажа, үнеэдэйн...ээ олошоруулан, энэ үе соо бүхыдөө һү абалгаяа ...центээр дээшэлүүлээ. Тиихэдэ гансахан октябрь ...соо һү һаалгаяа 32 процентээр дээшэлүүлжэ, ...дэ худалдаха, тушааха жэлэйнгээ түсэб 115,7 ...нт дүүргэһэн байна.

...эшэлэн һү абалгаяа дээшэлүүлхэ, мүн гүрэндэ ...лдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө ...рь һарада Хэжэнгын, Хориин, Кударын, Заиг... аймагууд горьтой хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэ...дэ аймагууд байгша оной октябрь соо нёдондо...ной энэ үеынхитэй сасуулхада һү һаалгаяа 1,6—2,1 дахин дээшэлүүлээ.

Прибайкалиин аймагай **Лазогой нэрэмжэтэ колхоздо** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Димов,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Молоков,** зоотехнигынь нүхэр **Еранская)** урдань барюулагдаһан дамжуулгын Улаан тугынь үлээхэ. Энэ артелиинхид байгша оной 10 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1860 килограмм, тэрэ тоодо октябрь һарада үнеэн бүхэнһөө 143 килограмм һү һаажа, үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулан, үнгэрэгшэ үе соо һү һаалгаяа 11 процентээр дээшэлүүлэнхэй. Гадна октябрь соо һү абалгаяа 60 процентээр дээшэлүүлжэ, гүрэндэ һү худалдаха, тушааха жэлэйнгээ түсэб 126 процент дүүргээ.

Үнеэдэйнгээ һү шэмые горьтойгоор дээшэлүүлхын түлөө Хэжэнгын аймагай Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ, Тарбагатайн «Восход», Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Авангард», Прибайкалиин Сталинай нэрэмжэтэ, Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ, Бичурын «Победа» колхозууд яһала ехэ хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Энээнтэй дашарамдуулан һү абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа республикын совхозуудай дүүргээгүй дээрэһээнь тэдэндэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдабагүй.

Литература болон искусствын талаар Ленинскэ шан олгохо комитедтэ

...0 ондо Ленинэй шан олгохын ...а зууршалагдаһан зохёолнуу... литература болон искусствын ...р Ленинскэ шан олгохо коми... бажал байһаар. 1959 оной ...риин 31 болотор иимэ зохёол...абтаха. Энэ болзорой һүүлээр ...комитедтэ ороһон бүхы зуур...нууд 1961 ондо Ленинэй шан ...э хүдэлмэринүүдтэй хамта ха...ха юм.

...0 ондо Ленинэй шан олгохын ...а зууршалгануудые хэхэдээ ...ско союзууд, СССР-эй, Со... республикануудай Культурын министерствонүүдэй коллегинүүд, театральна бүлгэмүүд болон бэшэшье организацинууд тэдэнээ али али тээһээнь хаража үзөөд, саг соонь хүргэхэ ёһотой. Тиигээд байхадань Ленинскэ шангай комитет эдэ зохёол. бүхы талаһаань хаража үзэхэ, саг болзор соонь бүгэдэ арадай зүбшэлдэ табиха аргатай байха болоно.

Ленинэй шан олгохо тухай дурадхалые, эндэ табигдаһан хүдэлмэри тухай һанамжануудые, тэрэшэлэн энээнтэй холбоотой бүхы асуудалнуудые иимэ адресаар эльгээжэ болоно: Москва, К-9, Художественна театрай проезд, 3-дахи гэр-А, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи литература, искусствын талаар Ленинскэ шан олгохо комитет.

Республикын колхоз, совхозуудта һолоомо суглуулха, һурилхэ, мүн трактор заһабарилха хүдэлмэриин ябаса тухай

1959 оной ноябриин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр).

Аймаг	һолоомо суглуулжа сомолго	Трактор заһабарилга: Колхозуудта	Трактор заһабарилга: Заһабарилгын техническэ станцинуудта
Байкало-Кударын	45,6	—	—
Баргажанай	36.1	2,9	—
Баунтын	88.9	—	—
Бичурын	13.1	—	—
Зэдын	37.1	7.2	—
Яруунын	57.2	—	—
Заиграйн	26.9	2.3	—
Закаменай	52.2	—	—
Иволгын	30.4	—	—
Кабанскын	42.5	—	—
Хэжэнгын	37.1	—	14,3
Кударын	5.1	14,2	—
Курумканай	16.7	—	14,3
Кяхтын	48,6	2,1	—
Мухар-Шэбэрэй	19,9	2,2	—
Прибайкалиин	72,5	2,4	—
Хойто-Байгалай	100.0	—	—
Сэлэнгын	76.8	3,3	—
Тарбагатайн	34.0	—	14,3
Ториин	52.0	—	—
Түнхэнэй	96,6	5,1	5.9
Хориин	46,9	12,5	16,7
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	12.5	—	—
Борьёогой	2,6	11,9	—
Яруунын	62,5	2,7	—
Иволгын	38,6	—	—
Кабанскын	54.6	—	—
Кяхтын	53,7	25,0	—
Сэлэнгын	100.0	2,3	—
Хориин	54,9	—	—
«Эрдэм»	43,4	7,1	—

...рофсоюзай спортивна бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха

...алшадай дунда физкульту...порт болон туризмые дэл...лхэ талаар профсоюзна ор...ацинууд, профсоюзуудай спор... бүлгэмүүд ехэ хүдэлмэри ...жа байдаг. Предприятинууд...вхозуудта, эмхи зургаануудта, ...салай газарнуудта физкуль...туудай тоо 8 миллион шахуу ...олоо. 1958—1959 онуудта 840 ...тай спортсменүүд бэлэдхэг...дэнэй 35 мянганиинь нэгэдэ...разрядтай, 2 мянга гараниинь ...ын мастерай нэрэ зэргэтэй ...хой. Ажал хүдэлмэриин заб... гимнастика хэхэ гурим үргэ... дэлгэржэ байна.

...офсоюзуудай һайн дуранай ...ивна бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна ...эй хүдэлмэри тухай асуудал ...н хэлсэхэтээ хамта, спортив... бүлгэмүүдэй соведүүд физ...тура болон спортые үшөө ...ээр дэлгэрүүлхэ, профсоюзна ...сменүүдэй шадабариие бү... дээшэлүүлхэ арга боломжо ...муугаар хэрэглэгдэнэ гэжэ ...ПС-эй президиумэй тогтоол ...эмдэглэгдээ.

...зкультура, спорт, туризм үр... дэлгэрүүлхэ, профсоюз... спортсменүүдэй мэргэжэлые ... дээшэлүүлхэ гэжэ проф...дай һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна соведые ВЦСПС-эй президиум уялгалаа. Физкультурын эмхинүүдтэ, спортивна клубууд болон һургуулинуудта һуралсалай-һорёоной хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар профсоюзуудай һайн дуранай спортивна бүлгэмүүд 1960—1961 онуудта миллион хахадһаа үсөөн бэшэ хүниие разрядтай, тэрэ тоодо 57 мянган хүниие нэгэдэхи разрядтай болгохо ёһотой. Энээнтэй хамта спортын мастернуудай тоо олошоруулха.

Хүнгэн атлетикээр, тамаралгаар, гимнастикаар, санаар, конькигаар, велосипедэй спортоор, хүндэ атлетикээр, барилдаагаар, бокс болон бэшэ спортоор шэнэ амжалта туйлаха хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулхыень профсоюзуудай һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй соведтэ дурадхагдаа. Футболоор; хоккейгээр, баскетболоор, волейболоор орон дотороо түрүү һууриин түлөө тэмсэдэг командануудай наадаха шадабариие һайжаруулха шухала.

Һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгын болзорой дүүрэһэн дээрэһээнь 1960 оной нэгэдэхи хахад соо спортивна бүлгэмүүдтэ тоосоонууд, һунгалтанууд болохо.

(ТАСС).

БУРУУНУУДАА дулаан байраар, бүлеэн уһаар, элбэг тэжээлээр хангагты!

Толгой бүриинь шэгнүүр 136 килограммаар нэмээгээ

Мал ажалһаа абтадаг продукциин хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ахин гараха зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда парти, правительствомнай табяа һэн.

Энэ асари ехэ түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхын тула Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үнинэй, дүршэлтэй мал адуулагша Чойнжол Чагдурович Цоктоев оролдолго үүсхэл гаргажа байна. Чойнжол Чагдурович үнгэрэгшэ зун 149 эрэ хашарагуудые бэлшээн таргалуулхаяа тушаажа абаад, толгой бүхэнэйнь шэгнүүр 110 килограммһаа бага бэшээр нэмээжэ тушаахаар шиидэһэн юм.

Харюусалгата ажалдаа хананги наринаар хандадаг энэ малшан дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэбэ. Түрүүлэн шэгнэхэдэ толгой бүринь дунда зэргээр 190 килограмм татаһан һаа, октябриин нэгэндэ 326 килограмм болоод байба.

— Эдэ малайнгаа толгой бүхэнэй шэгнүүр наян килограммаар нэмээхэ түсэбтэй аад, 136 килограммда хүргэжэ, уялгаяа горьтойгоор үлүүлбэб. Иимэ бэлэгтэйгээр алдарта партиингаа декабрьда зарлагдаха Пленум угтахам,—гэжэ республикадаа алдаршаһан мал адуулагша нүхэр Цоктоев хөөрэнэ.

Энэ малшан хайшан гэжэ иимэ амжалта туйлааб гэхэдэ, нэн түрүүн бэлшээреэ зүбөөр шэлэжэ олоод, шадамараар тэрэнээ хэрэглэнэ. Шадаал һаа хужар элбэгтэй газарта малаа бэлшээхэ гэжэ оролдодог. Тиихэдэ мал элдэб минеральна тэжээлээр дутамаггүй, ябажа, түргэн таргалдаг, мяханиинь һайн шанартай болодог. Зүгөөр тэдэнээ хужартай газарта адуулаашье ха даа тэжээлэй дабһа заабол эдюулдэг заншалтай. Минеральна тэжээл элбэгээр эдижэ байһан мал угаа эдеэмэр, ехээр уһалха дуратай болодог. Адуулжа ябахада зарим нэгэн малай үбһэ эдихэ дурагүй болоо һаань, тэжээлэй дабһа гү, али хужар эдюулдэг. Тиигэмсээрэе һайса уһалжархидаг. Иигээд байхада мал гансата эдеэмэр, хомхой болошодог агша,—гэжэ Чойнжол Чагдурович зугаалдаг.

Заримандаа үхэр эдеэлхээ, хэбтэхээ болишодог байха юм. Илангаяа үдэр тииржэ амарһанай һүүлээр иигэшэдэг. Энэ ушарта тэдэнээ нэгэ газартань эрьелдүүлэнгүй, байлгангүй, аалихан тууһаар ондоо тээ абаашадаг. Тиигэһээр байтар амтатай, тэжээлтэй үбһэ түүһээр һайнаар эдеэлжэ ородог.

Хабар, зунай сагта малай һайса эдеэлхын тулада һалхи һүрюулжэ бэлшээхэдэ аляаһа батаганаан һаатуулдаггүй. Малшан нүхэр Цоктоев даажа абаһан малаа уһа сөөрэмдэ оруулдаггүй, хажуудань тииргүүлдэггүй байна. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнь һэрюун газарта ороходоо хибэдэһээ хибэхээ болижо, эдиһэнээ мууса үльтирүүлдэг. Таргалха, мяхажахадаашье аали байдаг. Халуун дулаан сагта һэбшээтэй, үндэр газарта үхэр амаруулхада һайн.

— Онол дүршэлынь олоходожо адуулаагүй һаа, мал гэдэһэсээшье ногоон соо биратай таргалхагүй,—гээд малшан үбгэжөөл нүхэдтөө заадаг.

Бэлшээриингээ газар эдеэлсэ, уһа, хужарайнь зэргээр дүрбэ—табан хэһэг болгожо хубаагаад, тэндээ хэды үдэрөөр һэлгүүлжэ ябуулдаг. Таарамжагүй байгаа һаань, үдэртөөшье хэды газар һэлгэдэг байна бшуу.

Зунай, намарай сагта үглөөгүүр эртэ, үүр хираалха багаар малаа гаргаад, доро, нуга газарай бэлшээридэ, уһанда дүтэ бэлшээдэг. Аалихан дулаархадань эдеэлүүлһээр үндэр газарта эдэнээ абаашадаг. Үдэ багта лаб 3—4 час амаруулжа, хибэдэһынь хибүүлдэг. Удаань уһалаад дахин бэлшээдэг.

Бүри һайса мяхажуулан таргалуулхын тулада апрель, май һарада силос үгэдэг.

Үбэлжэлгын үедэ залуу мал шахан таргалуулха тухай КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые Чойнжол Чагдурович угаа һайшаалтайгаар угтаа һэн. Тиигээд хамта дээрээ 90 толгой хашараг, буруудые тушаажа абаа. 1960 оной майн нэгэн болотор эдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүр 250—270 килограмм хүргэхөөр шиидэнхэй. Мүнөө тэдэнэйнь толгой бүрнин шэгнүүр 130—150 килограмм татана.

Ажалша бэрхэ малшан нүхэр Цоктоевой хэлэһэндээ хүрэхэнь найдамтай.

С. Артамонов,
Бурядай АССР-эй габьяата зоотехник.

Үнеэндэ хоёр тугал табижа түлжүүлнэ

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малшад энэ жэл мяха ехээр абаха уялгатай байгаа. Хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлхын зорилгоор һү багатай аад, мяхалиг 120 үнеэдые суглуулжа, тусхай хоёр гүүртэ эмхидхэһэн юм. Тэндээ тугалнуудые эхэтэйнь табижа түлжүүлхэ түрүү арга үргэнөөр хэрэглээ.

Үнеэдэй түрэмсөөр тугалнуудаа тэжээхэ эхэтэйнь дадхаажа, бэлшээридэ сугтань гаргаад адуулдаг байба. Зүгөөр байн байн хаража үзэхэдэнь, нэгэ тугал эхынгээ һү хүхэжэ барадаггүй байгаа. Энэ ушарта гүүртые даагша Бальжин Будаева нэгэ үнеэндэ хоёр тугал табижа түлжүүлхэ байна гээд шиидээ һэн. Абаһаар үнеэн хоёр ондоо тугал хүхүүлхэ дурагүй. Угаа оролдосотойгоор дадхаажа һургабал, энээниие бэелүүлжэ боломоор байһан юм. Ямаршье бэрхэшээлэй урда сухаряагүй, шадамар дүршэлтэй малшан Бальжин арбан долоон үнеэдтэ хоёр-хоёр тугал эжэлшүүлжэ түлжүүлбэ. Иимэ аргаар түлжүүлэгдэхэдээ тугал түргэн томо болодог, саашадаа бэлээр турадаггүй, шанга бэетэй мал болодог байна.

Жэшээлхэдэ, Сагалай гэжэ үнеэнлэ найман һарын туршада табигдаад, нэгэ тугал 194 килограмм, нүгөөдэнь 196 килограмм хүрэтэр шэгнүүрээ нэмээ. Хоёрдохи үнеэниинь мүн лэ хоёр тугал тус бүридэнь 179—183 килограмм долоон һара соо болгоо. Энэ гүүртын үшөө нэгэ үнеэндэ табигдаһан декабриин хоёр тугал 207—247 килограмм татаба.

Шалсамаа Будаевагай хүдэлдэг хоёрдохи гүүртэдэ долоо, найма һаратай тугал 190—200 килограмм шэгнүүртэй болоно.

Дээрэ хэлэгдэһэн жэшээ дээрэһээ харахада нэгэ үнеэндэ хоёр тугал табижа түлжүүлээд, жэл соо дүрбэн центнер мяха лаб абажа боломоор. Тиигээдшье мяханай үнэ сэн химда байна. Гүүртэдэ оройдоо гурбан хүн хүдэлнэ гээшэ.

Ашаг олзо ехэтэй энэ түрүү арга бүри үргэнөөр хэрэглэхэ хүдэлмэри колхоздомнай ябуулагдажа байна.

К. Молчанов.
Баргажан.

Москвада болохо бурят искусство, уран зохёолой хоёрдохи декадын урда тээ

НЭРЭ ХУНДЫН ХЭРЭГ

Һаяхан Бурядай Ленинэй орденто оперо, баледэй театрта промышленна предприятинуудай, хүдөөгэй ажалшадай түлөөлэгшэдэй, мүн городой олониитын хабаадалгатайгаар Москвада болохо искусство болон уран зохёолой хоёрдохи декадада хабаадагшадай суглаан болоо. Тэндэ «Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 42 жэлэй ой» тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Ц. О. Очиров элидхэл хээ.

Улан-Удын мяха-консервын комбинадай желатинна цехын коммунистическэ коллективэй гэшүүн В. Бусыгина, «Иволгинский» совхозой түрүү механизатор Д. Гармаев, Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө Р. Рабданов, «Улаан Эрхирик» колхозһоо Д. Санжиев гэгшэд үгэ хэлэхэ зуураа, Москвада болохо искусство, уран зохёолой хоёрдохи декадые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тушаа захяануудые хэлэһэн, декадада хабаадагшадые амаршалһан, амжалта туйлахые хүсэһэн байна.

Харюугай үгэ хэлэхэ зуураа, РСФСР-эй габьяата артистнар Н. Петрова, М. Степанова, Бурядай АССР-эй габьяата артистнар Е. Егоров, В. Красиков, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Н. Балдано, Бурядай АССР-эй арадай уран зурааша Р. Мэрдыгеев гэгшэд арадайнгаа найдабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулхабди гэжэ творческо коллективүүдэй зүгһөө найдуулаа.

Декадада хабаадагшад республикын ажалшадта хандаһан нэмэл бэшэг баталан абаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Хүндэтэ нүхэд!

Бидэнэр, Москвада болохо бурят искусство, уран зохёолой декадада хабаадагшад—хүдэлмэришэд, колхознигууд болон албан ажалтанай түлөөлэгшэдэй захяануудые суглаан дээрэ ехэ һонирхолтой, анхаралтайгаар шагнабабди.

Таанадай һайн һайхан хүсэлые артистнар, уран зохёолшод, уран зураашад, полиграфистнар болон соёл культурын бусад хүдэлмэрилэгшэдэй творческо хүсэ шадал хаpалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ тушаа республикын бүхы ажалшадай ехээр анхаржа байһаниие гэршэлнэ гэжэ тоолонобди.

Таанад творческо хүдэлмэриемнай саг үргэлжэ ажаглажа амжалта туйлахадамнай маанадаар адли баярлажа, шадаха-ядаха сагтамнай анхаржа байдагыетнай мэдэнэбди. Бидэнэр — творческо хүдэлмэрилэгшэд колхоз, предприяти болон барилгануудай ажалша хүнүүдэй хэрэг, үйлэнүүдые үнэн зүрхэһөө мэдэржэ, һайшаажа байдагбди. Таанадай ажалай амжалта туйлахада омогорходогбди. Таанадай ажалай илалтанууд бидэ бүгэдые зоригжуулдаг, творческо оролдолго тээшэ тэгүүлүүлдэг.

Манай орон дотор коммунизмын илалтые дүтэлүүлхэ зорилготой долоон жэлэй асари ехэ түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ туйлаһан таанадай ажалай амжалтануудтай адли амжалта творческо ажалдаа туйлахын тулада нэгэ хүн мэтээр тэмсэхэбди. Москвада болохо искусство, уран зохёолой декада манай республикын соёл культурын хүгжэлтэдэ шухала үйлэ хэрэг болохо гэжэ мэдэнэбди. Декадые эрхимээр үнгэргэхэ гээшэ искусствын, уран зохёолой хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй хүндэтэй уялга гэжэ тоолонобди.

Бурят арадай удхаараа социалистическэ, маяг түхэлөөрөө национальна соёл культурые хүгжөөн һалбаруулха тушаа Коммунистическэ парти, Советскэ правительствын саг үргэлжэ анхаралаа табидаг байһаниие энэ декада тон тодоор гэршэлнэ. Гадна декада бидэнэй мэргэжэл шадабаряа саашадаа һайжаруулха хэрэгтэмнай ашатай туһатай байха.

Бидэнэр—искусство болон уран зохёолой хүдэлмэрилэгшэд орденто республикын социалистическэ культурын үмэнэһөө декадада хабаадалсаха болоһондоо угаа ехээр омогорхонобди. Маанадта даалгагдаһан айхабтар ехэ харюусалгаяа мэдэржэ, Таанадайнгаа найдабариие нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулжа шадахабди; бүхы зүжэгүүдые, концертын программануудые, номой, тоһон зурагай, хара зурагай болон арадай гар урлалай выставкэнүүдые удхын, уран найруулгын талаар үндэр хэмжээндэ үнгэргэхэбди гэжэ Таанадаа найдуулнабди.

Таанадайнгаа захяа, заабари хододоо һанажа, өөһэдынгөө мэргэжэл шадабариие, идейно-политическэ хатуужалые дээшэлүүлхэбди.

Манай искусствын, уран зохёолой туйлаһан амжалтануудые Москвада харалга, манай Эхэ ороной түб хотын ажалшадай хэһэн ажаглалта, үгэһэн зүбшөөл, хайрлаһан үршөөл—бултадаа республикын соёл культурые эрид эгсээр хүгжөөхэ, искусство болон уран зохёолые арадай ажабайдалтай бүри бүхөөр холбохо хэрэгтэ айхабтар ехэ аша туһа хүргэхэ бшуу.

„МИ-4“ маркын вертолёт Кремлиин талмай дээрэ бууба

«МИ-4» маркын вертолет Москва шадарһаа ерэжэ, ноябриин 11-дэ Кремлиин талмай дээрэ буугаа. М. Л. Милиин ухаалан зохёоһон, тиигээд олоор бүтээн гаргагдадаг болоһон энэ машиные КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Д. Ф. Устинов хараһан байна. Конструктор М. Л. Миль тайлбари үгөө.

Вертоледые харалгын үедэ Авиационно техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ П. В. Дементьев байлсаа.

Нэгэ хэдэн сагай үнгэрһэн хойно вертолет эндэһээ ниидэжэ ошоһон байна.

(ТАСС).

Партийна ажабайдал

ПОЛИТИЧЕСКЭ ҺУРАЛСАЛ

Аймагай партийна организаци соёл сурталай хүдэлмэридэ, коммунистнуудай политическэ эрдэм дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табидаг болоо. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо мүнөө жэлдэ партийна һуралсалай шэнэ жэл эмхитэйгээр эхилбэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэшье партийна һуралсалай жэл амжалтатайгаар үнгэрөө һэн. Жэшээнь, Наушка станциин партийна организациин коммунистнууд партиин түүхэ, түмэр замай экономико шудалһан байгаа. Аймагай партийна бүхы организацинуудтай хамта эндэхи коммунистнууд болон партийна бэшэ эдэбхитэд партиин XXI съездын, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумүүдэй материалнуудые үзэһэн байна. Иигэжэ һуралсаһанайнгаа удаа эдэнэр партиин шиидхэбэридэ бодото ажалаар харюусаха гэжэ эрмэлзэнэ. Жэшээнь, Наушка станциин түмэр замшад социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури ходо эзэлжэ, түмэр замай управлениин дамжуулгын Улаан туг абажа байдаг. Энэ партийна организациин пропагандист нүхэр Михайлов түмэр замай экономико шудалха семинарые һайнаар хүтэлбэрилжэ байба. Экономикын эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри һайжаруулһанай ашаар энэ станциин хүдэлмэри эли бодо һайжараа гэһэн тобшолол хэхэ хэрэгтэй.

Партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедэй дэргэдэхи экономикын асуудалаар эмхидхэгдэһэн аймагай семинар бараг һайнаар хүдэлөө юм. Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд энэ семинарта һуралсадаг. Энээнэй ашаар хүтэлбэрилэгшэд предприяти бүхэнэйнгөө экономико гүнзэгыгөөр мэдэжэ ударидадаг болоо. Жэшээнь, аймагай промкомбинадай директор нүхэр Силантьев экономическа эрдэмээ дээшэлүүлхын тулада ехэ оролдолго гаргадаг юм. Предприятяа шадабаритайгаар хүтэлбэрилжэ, ажал хүдэлмэреэ һайжаруулжа байна. Ажалайнь бүтээсэ дээшэлнэ, гаргаһан продукциин өөрынь үнэ химдарна.

Үшөө нэгэ иимэ жэшээ харуулая. «Красное знамя» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр И. Н. Фикаров хүдөө ажахын экономико, барилгын хэрэг үзэдэг, шудалдаг байба. Түрүүлэгшын үүсхэлээр һүүлэй жэлнүүдтэ тус колхоз малай һай һайн байранууды, мүн бэшэшье барилга хээ. Иигэжэ эрдэм ухаа шудалһанай ашаар олон коммунистнуудай ажал хүдэлмэридөө түрүү зэргэдэ ябаһан жэшээнүүд олон. Партийна һуралсалда хабаадажа олоһон эрдэмээ ажал хүдэлмэридөө хэрэглэжэ, долоон жэлэй түсэб дүүргэхые эдэбхитэд бүхы шадалаараа оролдоно.

Зүгөөр дутагдалнууд олон бии байһаар. Партийна зарим организацинуудта хэшээлынь таһалдадаг, үсөөн хүн хабаададаг, пропагандистын хөөрөөн һонигүй байдаг байгаа. Зарим пропагандистнууд дүршэл шадабаряа дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодоггүй. Гадна арадай ажахын экономико шудалха кружок, семинарнууд баһа үсөөншэг байгаа. КПСС-эй рай-

Олон коммунистнууд бэеэ даагаад эрдэмээ дээшэлүүлхэ юм. Партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедэй дэргэдэ эдэнэр теоретическэ конференцидэ хабаадаха. Алба хаагшадай хабаададаг теоретическэ семинар мүнөө хүдэл-

ШАДАМАРААР ЭМХИДХЭХЭ ШУХАЛА

комой пленум партийна һуралсал тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ зуураа эдэ бүгэдые усадхахые эриһэн байна.

Мүнөө жэлдэ эдэ бүхы дутагдалнуудые хараадаа абажа, партийна һуралсал эмхидхээбди. Партиин түүхэ шудалха 30 гаран кружок, семинарнууд байгуулагдаа. Эдээнэй олонхинь хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Арадай ажахын экономикын, политическэ экономиин, хүн зониие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ асуудалаар 13 кружок, семинарнууд эмхидхэгдэнхэй. Аймаг дотор 70 гаран кружок, семинарнууд хүдэлжэ эхилбэ. Эдээндэ 1400-гаад хүн һуралсана. Гадна комсомолшуудай һуралсал эмхидхэгдэбэ.

Зуу гаран хүн партийна, комсомолой һуралсал хүтэлбэрилхэ юм. Эдээнэй олонхинь шадабари дүршэлтэй зонууд байха.

Политическэ һуралсал эмхидхэхэдээ хүн бүхэнэй һураха дура хүсэл хараадаа абтаһан байгаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо, 2-дохи барилгын трестдэ, Сухын арһанай заводто, мүн хэдэ хэдэн газарта экономикын асуудалаар семинар мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ байгуулагдаба. Иимэ семинарта һурагшад өөһэдынгөө ажахын экономико шудалха юм.

жэ байдаг. Тиихэдэ коммунизмын үзэл сурталаар хүн зониие хүмүүжүүлхэ асуудалаар зарим һургуулинуудай багшанар семинар эмхидхэбэ.

Колхозуудай предприятинуудай партийна организацинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлэдхэһэн байна. Энээнэй ашаар түрүүшын хэшээлнүүд эмхитэйгээр үнгэрбэ. Жэшээнь, Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин дэргэдэ, мүн зарим эмхи зургаануудта һуралсал эмхитэйгээр ябуулагдажа байна.

Партиин райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет пропагандистнарта, кружогууд, семинарнуудай һурагшадта, бэеэ даагаад һуража байһан хүнүүдтэ туһаламжа болгон лекцинүүдые уншуулхаар хараална. Политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ аймагтахи бүлгэмэй лекторнууд ехэ туһа хүргэхэ байха.

Партиин райком, партийна эхин организацинууд мүнөө жэлдэ һуралсалые эмхитэй һайнаар ябуулхын тула шухала хэмжээ абажа байна.

Н. Павлов,
КПСС-эй Кяхтын райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

ВЦСПС-эй Президиумдэ

Профсоюзуудай шухала зорилго

Богони болгогдоһон хүдэлмэриин үдэртэ оролгые, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэ гуримшуулгые түгэсхэхэ болзорнууд тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоол гаргаһанһаа уламжалан, профсоюзна организацинуудай үмэнэ табигдажа байһан зорилгонууд тухай асуудалые ВЦСПС-эй президиум зүбшэн хэлсээ.

Богони болгогдоһон хүдэлмэриин үдэртэ, салин хүлһэ түлэхэ шэнэ гуримда оролгодо предприятинуудые бэлдэхэ түсэб зохёолгодо хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшадые олоор хабаадуулхыень профсоюзна комитедүүдтэ дурадхагдаа. Тиихэдээ, продукци бүтээжэ гаргаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбүүдэйнгээ дүүргэлтые хангахын тулада үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлжэ, хүсэдөөр хэрэглэхэ, шэнэ техникэ болон түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэриин хүдэлмэри оньһожоруулха, автомадуудаар зэбсэглэхэ, түхеэрэлгэнүүдые нарижуулан һайжаруулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ, хүдэлмэриин саг хиин хаялгые хороохо, ажал эмхидхэлгэ һайжаруулха шухала байһанда тусгаар анхарал хандуулагдаха ёһотой.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлхэ, харалга эмхидхэхыень, уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод болон научно-техническэ бүлгэмүүдэй гэшүүдэй үүсхэл болон эдэбхи хэшээлые бүри һайнаар хэрэглэхыень профсоюзуудай фабрично-заводской комитедүүдтэ, месткомуудта ВЦСПС-эй президиум һанамжалан дурадхаа. Профсоюзуудай соведүүд, центральна, областной, заводской комитедүүд, месткомууд долоон жэлэй даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө предприятинуудай, барилгануудай, организацинуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай социалистическэ мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэй.

«Богони болгогдоһон хүдэлмэриин үдэртэ оролгые, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэ гуримшуулгые түгэсхэхэ болзорнууд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй тогтоол дүүргэхэ талаар профсоюзна организацинуудай бэелүүлхэ хэмжээ-ябуулгануудай түсэбые ВЦСПС-эй президиум баталаа.

(ТАСС).

Хэблэлэй шэнжэлэл

ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ШУХАЛА АСУУДАЛНУУД ХАРУУЛАГДАНАГҮЙ

Түүхэтэ долоон жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүри энэ жэлдэ ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлажа, шиидхэхы алхам хэхын түлөө тэмсэл Сэлэнгын аймагай совхоз, колхозуудаар дэлгэрэнхэй.

Һаяхан боложо үнгэрһэн аймагай хүдөө ажахын выставкэ дээрэһээ хаража үзэхэдэ аймагай зарим колхозууд, совхозшье ажахыгаа хүгжөөхэ талаар түрүүшынгээ амжалта туйлажа эхилээ гэхэдэ болоно. Энэ жэлдэ газар таряалангаа һайнаар элдүүрилһэнэй, агротехникын захяа, заабари дүүргэһэнэй ашаар ороohо таряанай, тэжээлэй болон бусад ургамалнуудай муу бэшэ ургаса хуряагдаа. Мүн мал ажал хүгжөөхэ талааршье олон малшад һайн үрэ дүн харуулба.

Эдэ зарим тэды амжалтанууд өөһэдөө ерээгүй, харин колхоз, совхозой партийна организацинуудай ябуулһан эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэреэр туйлагдаа ха юм.

Тиимэшье байха ёһотой. Сэлэнгын совхоздо, аймагай колхозуудта партийна организацинуудынь томонууд, партийна комитедүүд байгуулагданхай юм. Тиихэдэ Карл Марксын, Сталинай, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудай бригадануудаар, совхозой фермэнүүдээр партийна эхин организацинууд эмхидхэгдэнхэй. Тиимэһээ эдэ партийна организацинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсахын тула, эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри ямар арга янзаар ябуулдагтайнь танилсахын тула аймагай **«Красная Селенга»** газетын (КПСС-эй айкомой, ажалшадай депутадуудай аймагай Совэдэй орган) һүүлэй 2—3 һарын номернуудые иража үзэбэбди.

Сентябрь һараһаа эхилжэ аймагта тоосоото-һунгуулиин партийна суглаанууд эхилһэн байна.

Энэ шухала хэрэг аймагай газетэ яһала харуулжа шадаа. Сентябриин 25-най, октябриин 4, 7, 9, 16, 18-най номернуудта Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудай, Галуута Нуурай шахтануудай, мүн бусад зарим партийна организацинуудай тоосоото һунгуулиин суглаануудһаа дэлгэрэнгы тоосоонууд толилогдоһон байна.

Тэрэшэлэн сентябриин 6-най номерто «КПСС-эй июниин Пленумэй дүнгүүд болон партийна организациин зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэһэн «Эрдэм» колхозой партийна суглаанай тоосоон хэблэгдээ.

Газетэдэ тунхаглагдаһан эдэ статьянуудтай танилсахада олон ушарта нэгэл янзаар бэшэгдэнхэй: тэрэ хүн элидхэл хээ, тиимэ коммунистнар үгэ хэлэжэ, дутуу дундануудые элирүүлбэ гээд лэ дүүрэшэдэг заншалтай. Партийна ажабайдалай бусад асуудалнуудта зорюулагдаһан (партийна хүдэлмэри гансал суглаа, зүблөөгөөр хизаарладаг бэшэ ха юм) статья, корреспонденцинүүд газетын хуудаһануудта үгы тооной. Энээн дээрэһээ боложо бригадануудай партийна организацинуудай, партийна комитедэй хүдэлмэри тухай, коммунистнуудай түрүү үүргэ, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ тушаа партийна организациин ябуулжа байһан ажал гэхэ мэтэ асуудалаар юушье бэшэгдэнэгүй. Мүн агитколлектив, агитаторнуудайшье ажал хүдэлмэри харуулагданагүй.

Ямар шалтагаанаар партийна хүдэлмэриин шухала асуудалнууд газетын хуудаһанууд дээрэ һулаар харуулагданаб гэһэн асуудал гарана. Нэн түрүүндэ газетэ өөрынгөө хүдэлмэридэ партийна эдэбхитэдые, партийна комитедүүдэй секретарьнарые, агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые, агитаторнуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулнагүй, хабаадуулха гэжэ горьтой оролдолго гарганагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Газетэдэнь юрын коммунистнуудай бэшэгүүд сентябрь һараһаа хойшо толилогдоогүй шахуу байха юм. Энэ хадаа партийна эдэбхитэдтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ тушаа газетын һаналаа хүсэд табяагүй байһаниие гэршэлнэ бэшэ аал?

Хото, хүдөөгэй ажалшад, партийна организацинууд декабриин 22-то нээгдэхэеэ байгаа КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумдэ бэлдэһээр үнинэй.

«Красная Селенга» газетэ энээнтэй дашарамдуулан «КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые угтуулан» гэһэн гаршаг доро нэгэ хуудаһан («Эрдэм» колхозһоо), хэдэн статьянуудые толилоо. Гэбэшье аймагай хүдөө ажахые хүгжөөхэ үндэһэн асуудалнуудаар (малай үүлтэр һайжаруулха, ажал хүдэлмэри шэнэ ёһо гуримаар эмхидхэхэ, хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продуктын үнэ сэн химдаруулха гэхэ мэтэ) статьянууд хомор. Партиин ЦК-гэй Пленумдэ бэлэдхэлэй үедэ партийна организацинуудай ябуулжа байһан хүдэлмэри тухай баһал юушье үгы тооной.

Партийна организацинуудай бүхы хүдэлмэрине, КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумдэ бэлэдхэлые шадамараар, дэлгэрэнгыгээр харуулха гээшэ аймагай газетын шухала зорилго болоно.

Закарпатска область. СССР-эй Верховно Соведэй депутат Федор Семенович Цанько Свалявска леспромкомбинатда модо бэлэдхэгшэдэй түрүү комплексно бригадые найман жэлэй турша соо толгойлжо байһанаа, Валентина Гагановагай жэшээгээр гээгдэнги бригадада хүдэлхэеэ ошоһон байна. **Зураг дээрэ:** Ф. С. Цанько электрохюрөөшэдтэй хөөрэлдэжэ байна. Зүүн гарһаа: Ф. С. Цанько, Ю. Ф. Физер, М. В. Метенько, А. М. Физер.

ТАСС-эй фотохроника.

Леспромхозуудта уралан нарижуулга үргэдхэхэ

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта техническэ дэбжэлтэ туйлахын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээшэ долоон жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ шухала арга нүхэсэл болоно гэжэ партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд соо хэлэгдэнэ.

Модо бэлэдхэлэй промышленностьда ажал ехэтэй хүдэлмэри яһала ехэшэг гээшэ. Тиимэһээ модо бэлэдхэлэй промышленностиин үйлэдбэридэ техническэ дэбжэлтэ туйлаха—түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно.

Манай республикын модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинууд жэл ерэхэ бүри хүсэ ехэтэй шэнэ техникээр хангагдана. «ТДТ-40», «ТДТ-60» маркын тракторнууд, «МАЗ-501» автомашина, ашаа тээдэг механизмууд олоор асарагдана. Модо бэлэдхэлэй гол хүдэлмэринүүд: модо шэрэлгэ—100 процент, модо таллуулга — 92, модо тээлгэ — 80 процент оньһожоруулагдаһан байна.

«Забайкаллес» комбинадай олонхи леспромхозуудта һүүлэй үедэ ажалай түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи хэрэглэхын түлөө тэмсэл үргэдхэгдэһэн байна. Тиигэжэ леспромхоз бүхэндэ бага комплексно бригаданууд эмхидхэгдэжэ, ажалай бүтээсые горьтойгоор дээшэлүүлхэ арга олгоо. Мүнөө үедэ бүхы леспромхозуудай модо бэлэдхэлгын 90 процентнь бага комплексно бригадануудай хүсөөр хэгдэнэ.

Отологдоһон бүхы модоной хахадынь ута зандаа шэрэгдэжэ, арадай ажахын хэрэгсэлдэ абтаха модоной хэмжээе нилээд дээшэлүүлээ. Ажалай түрүү дүй дүршэлые ингэжэ хэрэглэһэнэй ашаар байгша оной үнгэрһэн 10 һара соо нэгэ хүдэлмэришэн дунда зэргээр 379 кубометр модо бэлэдхээ. Жэл соо нэгэ хүдэлмэришэнэй ажалай бүтээсэ 465 кубометр хүрэтэр дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Энэ мэтын түрүү дүй дүршэл хэрэглэгдэжэ эхилбэшье, модо бэлэдхэлэй промышленностиин олохон предприятинуудта ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные химдаруулха талаар бии байһан ехэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Отологдоһон модоной гэшүүһые тайраха, штабельда модо ябталха, штабелиин модые уһанда табиха гэхэ мэтэ ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд мүнөө болотор бар хүсөөр хэгдэжэ байна. Илангаяа леспромхозуудай дээдэ болон доодо складуудта автомашинада модо тээхэ, мүн асарагдаһан модые буулгаха хүдэлмэри удаан саг соо оньһожоруулагданагүй.

Эдэ дутагдалнууд юу гэршэлнэб гэхэдэ, партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые зарим леспромхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинуудай муугаар бэелүүлжэ байһаниие харуулна. Худанай, Хоринии, Итанцын, Горхоной леспромхозуудта үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ туйлахын тула эмхидхэлэй хүдэлмэриин ябуулагдадаггүй дээрэһээ гэшүүһэ тайраха электрохюрөөнүүд ашаглагданагүй, складуудта хэбтэжэ байна.

Байгалай леспромхоз «Забайкаллес» комбинадай түрүү предприятинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Эндэ доодо складайнь бүхы хүдэлмэри, харгы заһабарилга, һалнуудые холбохо хүдэлмэри гүйсэд оньһожоруулагдаһан байна. Гадна үбэлэй үедэ отологдоһон модые прицепгүйгөөр шэрэхэ арга хэрэглэгдэнэ. Абтаһан эдэ бүхы хэмжээ-ябуулгануудай ашаар леспромхозой бэлэдхэһэн нэгэ кубометр модоной өөрынь үнэ 1 түхэриг 50 мүнгөөр химдаруулагдаа. Тэрэшэлэн Хандагатайн леспромхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «МАЗ-501» маркын автомашиные шэнэдхэн хубилгажа, модо таллуулга дээрэ хэрэглэжэ эхилээ. Энээнэйнь ашаар модо таллуулга дээрэ ажалай бүтээсые хэды дахин дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные 2 түхэриг 96 мүнгөөр химдаруулха арга олдоо. Энэ леспромхозой түрүү уралан нарижуулагшад эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, «ТЛ-4», «ТЛ-5» маркын лебедконуудые шэнэдхэн хубилгажа, автомашина болон түмэр замай вагонуудта модо тээхэ шэнэ арга бии болгоһон байна. Модонуудые багсалан тээхэдээ нэгэ хүн халаан соо 125—150 кубометр хүрэтэр ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ аргатай болоо.

Үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар хүдэлмэри республикынгаа модо бэлэдхэлэй промышленностиин бүхы предприятинуудта эмхидхэхэ ёһотойбди. Энэ хүдэлмэриие нэн түрүүн леспромхозуудай инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд толгойлжо, уралан нарижуулга болон ухаалан зохёолгодо механизаторнуудые олоор хабаадуулхые оролдохо ёһотой. Тиигэхэ зуураа, түрүү уралан нарижуулагшадые урмашуулан, оруулһан дурадхалайнь ашаг үриие хараадаа абажа, түлбэринэнь сагай болзор соонь үгэжэ байха шухала.

Е. Затравин,
«Забайкаллес» комбинадай үйлэдбэриин таһагые даагшын орлогшо.

Уставые наринаар сахиха

(Ториин аймагай Соведэй сессиһээ)

Аймагай Соведэй ээлжээтэ сесси «Колхознигуудай хубиингаа мэдэлдэ мал бариха, газар эдлэхэ талаар хүдөө ажахын артелиин Устав хазагайруулдаг ябадал усадхаха хэмжээнүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бамбаров элидхэл хээ.

Парти, правительствын үдэр бүри үзүүлдэг туһаламжа ба оролдолгын ашаар ажахымнай һалбаринууд амжалта туйлажа, үйлэдбэреэ оньһожоруулан, баян шанга шадалтай болонхой гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Колхозой олзо доходой дээшэлхэ бүри ажалта үдэрэй үнэ сэн нэмээд, колхознигуудай ажаһуудалай улам һайжаржа байһаниинь элеэр харагдана. Иимэ сагта колхознигуудай хубиингаа мэдэлдэ олон мал үдхэһэнэй, ехэ газар эдлэһэнэй хэрэггүй болоһыень ажабайдал харуулна.

Нээрээшье ажалта үдэрэйнгөө түлөөһэндэ эдсэ хоолой зүйл, мүнгэ ехээр абадаг болоһон олонхи колхознигууд үхэр, хони, бусад мал хубиингаа мэдэлдэ олоор барихаһаа, үлүү ехэ газар эдлэхэһээ арсадаг болонхой.

Гэбэшье зарим хүнүүд колхозник нэрэтэй аад, хамтын ажалда хабаадалсадаггүй, хубиингаа мэдэлдэ мал олоор үдхэхэ гэжэ оролдодог байна. Жэшээлхэдэ, аймаг дотор хамта 137 айл артелиин Уставаар хараалагдаһанһаа үлүү олон мал баридаг, хэдэн үрхэтэнь үлүү газар эдлэдэг гэжэ элирүүлэгдээ. «Коммунизм» колхоздо 39, «Улаан Тори» колхоздо—21, Свердловэй нэрэмжэтэ колхоздо—16 айл, мүн «Красный Октябрь», Калининай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта хэдэн айл Устав хазагайруулдаг байгаа. Свердловэй нэрэмжэтэ колхозой Добчин Жаргалов 14 толгой эбэртэ бодо малтай (тэрэнэй 4-нь үнеэд), хэдэн хонитой; Содном Цыдыпов 10 үхэр, 14 хонитой, колхозой бригадир К. Е. Десятов 7 үхэр, 17 хони баридаг байба. Жаргалов Цыдыпов хоёр хамтын мал ажалда хүдэлдэг юм. Тэдэнэр өөһэдынгөө хори гаран толгой малые хамтын тэжээлээр хангахаһаа гадна, түрэл хамаатанайнгаа, мүн бусад хүнүүдэй мал тэжээлсэнэ. Жэшээнь, С. Цыдыпов бусадай 41 хони, 1 үхэр тэжээжэ байгаа. Эдэнь өөрынь малтай хамта 60 гаран толгой болоно. Иимэ хүнүүд бусадшье колхозуудта бии байха.

Өөһэдтөө мал олоор баридаг алба хаагшад; хүдэлмэришэд олон байна. Ой модоной харуулшан П. Г. Семенов, аймпотребсоюзай ажахые даагша М. С. Москвитин, сельпогой һүниин харуулшан Н. Климов гэгшэд 4—5 үхэр, олон хони, гахай баридаг байба. Тэрэшэлэн хоёр жэлэй туршада хаанашье хүдэлөөгүй Грыдин И. А., Ламухин С. Е. гэгшэд гурбаад үхэр, хэдэн хони үдхөөд, колхозой болон гүрэнэй газар дээрэһээ үбһэ сабшадаг, зелёнко тарижа дам худалдадаг байгаа.

Иимэ хүнүүд хамтын ажахыда ямаршье туһа хүргэнгүй, колхозой бэлдэһэн тэжээл хулгайлан, малаа ондо оруулдаг байна. Хубиингаа мэдэлдэ мал олонтой болоһон колхознигууд мүн лэ колхозой сабшалан дээрэһээ үбһэ сабшаха, элдэб аргаар һолоомо, зелёнко хулгайлхаһаа эхилээд, хамтын ажалда һулаар хабаададаг болошоно. Олон мал барихын тула, хуулиин наһанда хүрөөдүй хүүгэдээ гү, али үндэр наһатай болоһон хүгшэд үбгэдөө аминдаа айл болоо гэжэ худалаар хубаарилдаг ушаршье үзэгдэнэ. Энээн тушаа сомоной Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд ойлгоошогүй болоод үнгэрнэ.

Депутадууд Бекетов, Буянтуев гэгшэд колхозой Устав хазагайруулагшадта шанга эрилтэ табижа, тэдэнэй хубиин малые үсөөрүүлхэ, газарыень бага болгохо, хамтын ажалда дүүрэн хүсөөрөө хүдэлхэ арга тэдээндэ олгохо тухай хэлээ.

Колхознигуудай, хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай мал колхозой таряалан, сабшалан гэшхэнэ. Тиигэжэ сабшалангай газарай ургасые доошолуулна гэжэ депутат нүхэд Меньщиков, Братущенко гэгшэд тэмдэглээ. Колхознигуудай мэдэлэй малые үсөөрүүлэн, эдлэдэг газарыень 0,35 га хүрэтэр бага болгохо саг ерээ. Хамта 3 үхэр (тэрэ тоодо 1 үнеэ), хурьгатай хоёр хони колхознигууд хубидаа барибал, бүхы эрилтээ гүйсэд хангажа шадаха гэжэ тэдэнэр тэмдэглэбэ.

Аймагай бүхы сельскэ, сомоной Соведүүд энэ асуудалаар тусхай сесси зарлажа, тодорхой хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ эхилээ.

Колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада 200-гаад толгой үхэр мал, хэдэн зуугаад хони, нилээд олон гахай гүрэндэ худалдаба. Мал худалдан абалга үргэлжэлһөөр.

Д. Аюшеев.

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Дарицоу Гончиковна Замбалаева һаалишанаар арбаад шахуу жэл худэлмэрилнэ. Эдэ жэлнүүдтэ нүхэр Замбалаева колхозой эрхим һаалишадай нэгэн болонхой. Үнгэрэгшэ һарада нүхэр Замбалаева үнеэн бүриһөө хоёр зуугаад литр һү һааба. **Зураг дээрэ:** Д. Г. Замбалаева.

А. Мантаевай фото.

Редакциин почтоһоо

Элдэб зүйлнүүдые наймаалха

Кудара республика дотороо баян аймагуудай нэгэнинь гэжэ тоологдоно. Аймагай колхозуудта мал, таряан ажалай продуктнууд энэ жэлдэ яһала ехээр абтаа. Худалдаа наймаанай организацинууд колхозуудһаа, мүн колхознигуудһаа мяха, тоһо, һү, овощь гэхэ мэтые худалдан абажа, магазинуудаар дамжуулан худалдаха бүхы арга боломжотой гээшэ. Теэд эндэхи худалдаа наймаанай организацинууд ажалшадай эрилтые хангаха гэжэ анхарнагүй.

Доржи Банзаровай үйлсэдэхи комиссионно магазин соо капуста орооһон хоёрһоо ондоо эдеэ хоолой зүйлнүүд наймаалагданагүй. Мяха, һү, тоһо эндэһээ абахань бэрхэтэй. Тус магазинһаа һү худалдажа абахын тула үглөөгүүр олон хүн эндэ сугларна. Харин һүнэй бааар асарагдадаг дээрэһээ ээлжээндэ байһан олон хүнүүдтэ хүрэнгүй дууһашана. Эндэ оройдоо нэгэ, хоёр бидон һүн наймаалагдадаг юм. Мүн сагаан тоһон огто наймаалагданагүй. Элдэб жэмэс, һархяаг гэхэ мэтые намар эртүүр бэлэдхэжэ, магазинуудта наймаалхаар байгаа.

Худөө ажахын элдэб продуктнуудые колхозуудһаа бэлэдхэжэ абаад, магазинуудаар дамжуулан худалдаха талаар худалдаа наймаанай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. Бадмаев.

Клубгүй бригада

Хэжэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой 2-дохи бригада Ородой Адаг гэжэ нютагта һуурижанхай. Эндэ хамтадаа гуша гаран үрхэтэ айл, эхин һургуули, сельпо, сомоной Совет бии юм.

Энэ бригадынхид сүлөөтэй сагтаа сэнгэхэ, наадаха клубгүй байһаар. Тиимэ дээрэһээ киношье харуулагданагүй. Клуб бариха тухай хэдэн дахин хэлсэгдэһэн, тогтоол гаргагдаһан болобошье, үнэндөө юушье хэгдэнэгүй. Анхандаа колхозой клуб байһан хуушан гэр бии юм. Тэрэниие һайнаар заһабарилбал, клуб болохоор байгаа. Гэбэшье колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда анхаралаа хандуулнагүй.

«Кино харуулыт» гэжэ бригадын залуушуул киномеханик Д. Нимаевта заримдаа хандадаг. «Клубгүй аад, хаана кино харуулха гээбэт» гэжэ тэрэнь харюусаад ябадаг. Энэншье зүйтэй.

Колхознигуудай эрилтэ, гуйлта һэшээ анхаралда абтажа, клуб баригдаха юм?

Ц. Токтохоев.

Хаанаһаа ололтойб?

Эхин һургуулиин үхибүүд октябрядай значок зүүхые хүсэдэг ха юм. Ургажа ябаһан багашуул октябреногой нэрэ зэргэдэ хүртэхэдөө, һүүлээрнь пионер болоходоо ямар ехээр баярладаг гээшэб!

Теэд октябреногой табан хушуута одо оложо абахань бэрхэтэй. Тиимэ значок абажа үгэгты гэжэ үхибүүдэй хандахада, хаанаһаашье олохо, хаанашье бэдэрхэеэ мэдэдэггүй бэди. Иимэ значогууд Мухаршэбэрэй аймагай магазинуудта асарагданагүй. Тиимэһээ өөһэдөө картон гү, али түмэр хайшалжа, табан хушуу хээд, улаан будөөр оройхо һушартай бологдоно.

Үхибүүдтэ шухала иимэ значок хаанаһаа олохо гээшэб?

Б. Цыренов.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумые угтуулан

ХОНИ ҮСХЭБЭРИЛГЭДЭ АЖАЛАЙ БҮТЭЭСЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ АРГАНУУД ТУХАЙ

Худөө ажахые саашадань хүгжөөхэ гол асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гэй болохоёо байгаа Пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэнь.

Худөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохын тулада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ шухала. Долоон жэлэй туршада ажалай бүтээсэ колхозуудта хоёр дахин, совхозуудта 60—65 процент дээшэлүүлэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Мүнөө үедэ ороноймнай колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсын нэгэ процентээр дээшэлхэдэ гурбан миллиардһаа үлүү түхэригэй продукци нэмэжэ абтадаг байха юм. Ажалай бүтээсын хэмжээн олон зүйлһөө дулдыдадаг. Мүн тэрэниие дээшэлүүлхэ арга боломжонуудшье олон байдаг.

Худөө ажахын үйлэдбэри оньһожоруулха, электрификацилха гээшэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гол арга болоно. Тиимэһээ худөө ажахые машина, техникээр хангаха тухай парти, правительство онсо анхарал табидаг. 1960 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ һая баталагдан абтаа. Худөө ажахын техническэ үндэһэ һуури саашадань бэхижүүлхэ тухай тэрэ түсэб дотор заагдана. Тиигэжэ 152 мянган трактор, 54 мянган самоходно комбайн, 108 мянган тракторай сеялкэ болон. хэдэн зуу мянган бусад машинануудые ерэхэ жэл худөө ажахымнай абаха юм. Һайжаруулагдаһан трактор, комбайнуудые гаргахатай хамта худөө ажахын үйлэдбэри үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгада хэрэгтэй элдэб машинануудые олоор бүтээдэг болохо зорилго табигдаа. Энээнэй ашаар ажал ехэтэй худэлмэри оньһото машинын хүсөөр хэгдэдэг боложо, колхознигууд, совхозой худэлмэришэдэй ажалай бүтээсэ горьтойгоор дээшэлхэ байна. Иигэжэ химда үнэ сэнтэй мяхан, һүн, нооһон бүри ехээр абтадаг болохо бшуу.

Гэхэтэй хамта колхоз, совхозуудые гансал шэнэ һайн техникээр хангабал, ажалай бүтээсэ дээшэлхэ гэжэ зарим хүтэлбэрилэгшэд һанадаг. Иимэ бодол зүбтэй гэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, машина, техникэ миил олошоруулхын орондо байһанаа зүбөөр ашаглаад, ажалаа шадамараар эмхидхээд байхадаал бүри ехэ үрэ дүн туйлажа болохо байна бшуу. Мал ажалда ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ олон түрүү, шэнэ аргануудые худөө ажахын эрдэм ухаан, бодото ажал тодорхойлоо.

Манай республикын худөө ажахын гол һалбари мал ажал, хонин үсхэбэрилгэ болоно. Һүүлэй табан жэлэй туршада колхоз, совхозуудаймнай хонидой тоо толгой горьтойгоор олошороо, нооһо абалга 2,3 дахин дээшэлээ.

Зүгөөр колхоз, совхозуудта хонин ажалһаа абтадаг продукци үнэ сэн ехэтэй байһаар. Жэшээнь, энэ жэл совхозуудта нэгэ центнер нооһо абахын түлөө нэгэ хүн дээрэ бодоходо 69 худэлмэриин үдэр гаргашалагдаа. Колхозуудта бүришье дээшэ байна. Харин Читын областиин совхозуудта энэ гаргашань нэгэ хахад дахин бага. Ажал худэлмэрэе шэнжэлжэ үзэхэдэ, хонин ажалһаа абтадаг продукциин өөрынь үнэ химдаруулха арга замууд маанадта бии. Тэрэ тоодо эмхидхэлэй-ажахын, зоотехническэ хэмжээ-ябуулганууд ороно.

Долоон жэлэй туршада, зарим ажахынууд бүри богонишье болзор соо хонидойнгоо тоо толгой хоёр, гурба дахин олошоруулхаар хараална. Хонин ажалдахи ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлээд байбал, энэ зорилго амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ. Мүнөө үедэ нэгэ хонишон дээрэ абажа харахада, нооһон багаар абтана, хэдэг ажалыншье бага. Совхозуудта нэгэ хонишондо дунда зэргээр 150—180 толгой эхэ хонин, 250—350 эрье хонид даалгагдадаг байна. Тиихэдэ колхозуудта бүришье үсөөн. Хонишодто иимэ үсөөн хонидые даалгаха гээшэ мүнөөнэй эрилтэ хангахагүй болоно. Гэхэ зуура, манай колхоз, совхозууд долоон жэл соо хонидоо хоёр — гурба дахин олошоруулха зорилго табина. Тиихэдэ хонишодой тоо нэмээгдэхэгүй, харин улам үсөөлэгдэжэ, үлүү гараһаниинь бусад һалбарида худэлхэ болоно. Иимэ зорилгын табигдаад байхада хонин ажалай эмхидхэл шэнэлэн хубилгаха шухала. Ставрополиин хизаарай «Айгурский» совхозой дүй дүршэл һайшаамаар. Тэндэ хонишодой оньһожоруулагдаһан бригаданууд эмхидхэгдээд, ажалайнь бүтээсэ ехээр дээшэлээ, продукциин үнэ сэн горьтойгоор химдараа. Хонишодто урдынхиһаа нэгэ бага олон хони даалгажа үгэхэдэ продукциин үнэ сэн яһала доошолхо байна. Жэшээлбэл, Борьёогой совхозой хонишодой бригада бүхэн манай бусад совхозуудайхида орходоо 200—300 толгойгоор олон хонидые харууһална. Эгээл энээнһээ боложо, нёдондо жэл нэгэ центнер нооһо абахын тула республикын бэшэ совхозуудайхиһаа эндэ хоёр хахад дахин бага ажал гаргашалагдаа.

«Айгурский» совхозой жэшээгээр хонишодой оньһожоруулагдаһан бригадануудые эмхидхэхэдэ угаа ашагтай һайн. Тиимэл хадань ороноймнай олон хонишод энэ түрүү дүршэлыень халан абаха гэжэ оролдоно. Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой эрхим хонишод нүхэд Тэгшэ Цыбиков, Гарма Машуев, Лыгдэн Будаев болон республикын бэшэшье аймагуудай хонишод иимэ шэнэ, түрүү аргые халуунаар дэмжэбэ.

Хонишодой оньһожоруулагдаһан бригадануудые эмхидхэхэдээ химда үнэ сэнтэй продукци ехээр абадаг болохо зорилго табигдана. Нэгэ жэлэй туршада «Айгурский» совхоз эдлүүриин газарай 100 гектар дээрэ бодоходо нооһо абалгая 120 килограммаар дээшэлүүлээ. Үбһэ тэжээлэй бага гаргашатайгаар абтадаг болоһонһоо центнер нооһоной сэн тэндэ 15—20 процентээр химдарһан байха юм. Тиихэтэй хамта энэ совхозой хонишодой салин мүнлэ горьтойгоор дээшэлээ бшуу.

Тус совхозой хонишодой бригада 2200—2500 толгой хони даажа абанхай. Гадна бригада бүхэн 500—600 га газарта тэжээлэй ургамалнуудые таридаг. Тиихэдэ гурбадүрбэн трактортай, хэрэгтэй болохо навесной, шагтагалдаг түсхай машина, зэмсэгүүдтэй байдаг.

Оньһожоруулагдаһан бригадынхид хонидоо харууһалхатаяа хамта өөһэдөө тэжээл ургуулдаг, хуряадаг, шэрэжэ асардаг, хото хорёогоо заһадаг, машинаяа ябуулдаг байна.

Иимэ бригадануудые эмхидхэхэ талаар маанадта зарим тэды дүршэл бии гэхээр. Олохон хонишод жэлһээ жэлдэ хонидтоо хүрэхөөр үбһэ сабшадаг болонхой. Мүн өөһэдөө хонидой байра, хото хорёо заһадаг, бэшэшье худэлмэри хэдэг гээшэ. Тиимэһээ мүнөө эдэ бригаданууд ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхэн ябуулха аргатай. Бии байгаа хонишодой багахан бригадануудые ниилүүлжэ томодхобол таарамжатай. Зүгөөр нютаг нютагай эрхэ байдал эндэ хараада абалсаа һаа һайн гэжэ һанагдана. Манайхяар, бригада бүхэндэ 1500—2000 хони даалгажа үгэбэл зохистой. Дүтэ тойрон, жэшээлхэдэ, гурба-табан модо зайтай байһан отаранууд байһан газартаа мүнөө үбэлжэхэ болохо юм даа. Харин хонишодой ажалай гурим, эмхидхэл хубилгагдаха болоно.

Манай һанахада, бригада бүридэ 150—200 гектарһаа бага бэшэ сабшалан, тэжээлэй ургамал тариха энэ хараанай газар даалгаха. Даб дээрэ бригадада нэгэ трактор үгэхэдэ болохо байгаа. Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ бригадые ажахын тоосоондо оруулха шухала. Ондоогоор хэлэхэдэ, бригада бүхэндэ хэхэ ажалайнь даабари (бүхыдөө, хонин бүриһөө абтаха продукци, хонидой шэгнүүр нэмээхэ, ургаса хуряаха түсэб) үгтэхэ ёһотой. Энээнтэй хамта центнер продукци абахада ямар гаргашын хэгдэхэ байһаниинь (салин, ажалта үдэр, тэжээл, түлишэ г. м.) тодорхойлон харуулагдаха байна. Түсэб дотор һара бүриин даабари, хэхэ гаргашыень хараалбал зохистой. Һарын дүүрэхэлээр бригада бүхэнэй даабаряа хэр зэргэ дүүргэһэниие нягтаар шалгаад, суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, дутагдалнуудыень, элирүүлэгдээгүй арга боломжонуудыень заажа үгэжэ байха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэдээ хонишодые түлбэриин талаар урмашуулха гээшэ ехэ удхатай. Тиимэ хадань абтаһан продукциин хэмжээнэй, шанарай, үнэ сэнгэйнь зэргээр ажалай түлөөһэ тогтоохо хэрэгтэй. Жэшээнь, «Айгурский» совхоздо эхэ хонидые харууһалдаг бригадада абтаһан центнер нооһоной 820 түхэриг, эхэһээнь һалгаахаар болотор түлжүүлэгдэһэн, 18 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй хурьганай 65 түхэриг түлэдэг. Түсэбһөө гадуур абтажа түлжүүлэгдэһэн хурьган бүхэнэй 90 түхэриг хонишод абадаг. 18 килограммһаа доошо шэгнүүртэй хурьганай түлөө түлөөһэн үгтэдэггүй.

Республикымнай колхоз, совхозууд ажалай түлөөһэ тогтооходоо арга боломжоёо харалсаха болоно. Түлишэ, тэжээл арьбалһанай, машина, зэмсэгүүдые гамтайгаар хэрэглэһэнэй, хони хурьгадые гарзагүйгөөр түлжүүлһэнэй түлөө хонишодой бригадынхидта шан үгэхэ байгаа.

Хони үсхэбэрилгэдэ ажалай эмхидхэл, түлөөһэ нарижуулан һайжаруулаад байхада химда, үнэ сэнтэй продукци ехээр абтадаг болохо байна. Түрүү хонишодой дүршэл республика доторoo үргэнөөр дэлгэрүүлэе.

Ц. Доржиев,
экономическа эрдэмэй кандидат.

ТОБШО ДОХЁО

★ **Пекарни худэлнэгүй.** Хэжэнгын аймагай Чесаныи сомоной Хүртэй нютагтахи пекарни худэлнэгүй. Урдань энэ пекарни Баруун-Тарбагатайн ОРС-ын мэдэлдэ байһанаа, Худанай ОРС-до үгтэһэн юм. Эндэ ажаһуугшад Сулхара тосхонһоо хилээмэ асарха баатай болоно.

М. Александров.

★ **Хаалтатай клуб.** «Коммунизмын зам» колхозой (Закамен) 2-дохи комплексно бригадын клуб үнинэй хаалтатай байһаар. Галай аюулһаа сараха хэрэгсэлнүүдэй эндэ үгы дээрэһээ клуб хаагдаһан юм. Теэд колхозой правлени, сомоной Совет клубаа нээхэ талаар ямаршье юумэ хэнэгүй.

В. Балданов.

★ **Эзэн бусаар хандаба.** Үнгэрһэн зундаа Кяхтын аймагай промкомбинат Сүхэ голоор катераар шэрэжэ плашкоут асарһан байгаа. Харин промкомбинадай хүтэлбэрилэгшэд 100 мянган түхэригэй сэнтэй плашкоут асархынь асараад, тэрээндээ эзэн бусаар хандаа. Тэрэнь мүнөө хүрэтэр голой эрьедэ хэбтэһээр.

Д. Цыденов.

КОЛХОЗОЙ САД

Үдэшэ үглөөниинь шэрүүхэнээр забдаад, хуһа уляаһанай намаа набшые шарлуулһаар алтан намаршье ээрхэн ерэбэ. Таряа талхан болонхой, үрэ жэмэс эдеэшэнхэй, үлгэн дэлхэй, баян байгаали дэлгэр хэшэгээ хүн зондо түгээнэ.

Теэд байгаалиһаа хайра хүлеэжэ миил һуудаггүй, харин байгаалиие өөрынгөө х а б а соо хубилгажа, ажалша баатар хоёр шуран гараараа, сэсэн хурса ухаан бодолоороо амжалта туйладаг хүнүүд өөһэдын жама ёһо байгуулна ха юм.

Аажам дулаан урда зүгэй алим жэмэсые дадхаан нютагжуулһаар шэрүүн шэмэрүүн хойто зүг худар дамжуулан абаашаха гэһэн агууехэ Мичуринай захяа заабари, алдар суута хэрэг үйлэ манай орон дотор шэнэ үеын хэдэн зуугаад, мянгаад залуу мичуринцууд дэмжэгдэн ороноо сэсэглиг, жэмэсээр бүрхөөхэ һайн һайхан үүсхэл жэлһээ жэлдэ үргэдэжэ байна.

Энэ намар Улан-Удын амаралта, сэнгэлгын парк соо үрэ жэмэсэй үзэсхэлэн (выставкэ) эмхидхэгдээ бэлэй. Тэндэхи нэгэ залда городой ажалшадай олоороо ааглалдан байхые хараа һэм. Стенд дээрэ элдэб соортын жэмэсүүд, шара, хүрин, улаан ранеткэнүүд амһарта соо обоологдонхой, шэл лонхонууд соогуур үхэр нюдэн, малина, мойһон үнгэтэнэ.

— Яагаа томонууд үхэр нюдэн бэ!

— Харыт, харыт, худөө жэмэстэ орходоо һураггүй томонууд лэ! — гэжэ хүнүүдэй бахархаха абяан дуулдана.

— Айл булын ургуулһан жэмэс гү?—гэжэ нэгэн һураадхина.

— Үгы, үгы. Уншыт. «Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» гэжэ бэшээтэй байна ха юм.

— К о л х о з о й сад... Колхозой сад... — гэлдэжэ выставкэ харагшад омогорхон дуугарнад.

«Улаан Эрхирик» колхозой жэмэстэ сад залуухан юм. Энээниие колхозой гэшүүн Александра Павловна Шабанова хүтэлбэрилнэ. Зурган жэлэй урда тээ хотоной хойто хажуугай хара шоройтой, тэгшэ нам газарта илагдашагүй грелля, уб улаан, хуба шара үнгэтэ, Алтайн, Ута жэмэстэ, Сеянец гэхэ мэтын ранеткэнүүд таригдаа бэлэй. Тэрээнһээ хойшо колхозой жэмэстэ сад үргэдхэгдэжэ байдаг. 1956 ондо эндэ илгагдан газаршаһан томо жэмэстэ модод һуулгагдаа һэн. Түргэн болодог шара, хуба шара жэмэслигүүд, Пермскэ арюухан, Карагас, Трансцендент гэһэн сортын жэмэстэ модод һуулгагдаба.

Мүн тэндэхи наруули дулаан газарта улаагана, долоогоно, үхэр нюдэн, гүлзээргэнэ (малина) таригдаа һэн. Садай захаар арбаад эшэ мойһон һуулгагдаа бэлэй.

Иигэжэ энэ колхоз 16 гектар үрэ жэмэстэ садтай болоһон юм.

— Түхэрэен жэлдээ айхабтар оролдожо, мээхээгээр хандажа, харууһалаагүй һаа, нарин һайнаар ургуулаагүй һаа — сад өөрөө жэмэс үгөөд орхихогүй,— гэжэ Александра Павловна хөөрэнэ.

Арбан хүнһөө бүридэһэн бригада хабар, зундаа эсэхые мэдэнгүй ажаллана. Сад соохи эшэ бүхэнэй хажуудахи газарые элдүүрилхэ, үтэгжүүлхэ, шэмэтэ тэжээл үгэхэ, уһалха, үбһэ хулһынь түүхэһээ эхилээд; набша мүшэрынь сэхэлхэ гэхэ мэтэ хэды ехэ худэлмэри бииб.

Бригадын гэшүүд Цырендулма Норбоева, Должон Дугаржапова, Цырендулма Манжикова, Санжид Дугаржапова, Гарма Доржиева гэгшэд һайнаар худэлмэрилнэ.

Сибирьтэ сад ургуулха гээшэмнай баһал амар хэрэг бэшэ. Хамаг худэлмэреэ биологиин эрдэм ухаантай холбоотойгоор ябуулха шухала.

Александра Павловна Улан-Удын худөө ажахын һургуулида нэгэ жэл һуража, садай хэрэгтэй танилсаа һэн. Теэд ажал хэжэ байхынгаа хажуугаар мэргэжэлтэ садоводуудай дүй дүршэл шудалдаг, сад тухай шэнэ номуудые уншадаг юм.

— Тэрэгүй һаа, эды ехэ сад ургуулхын, үрэ жэмэс ехээр абахын аргагүй ха юм,— гэжэ бригадир хөөрэнэ. — Манай садай худэлмэришэд агротехникэ шудалха, садай хэрэг эрхилхэ талаар нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Залуу садоводууд Надежда Кулакова, Таня Надлуева гэгшэд ямаршьегүй бэеэ даагаад сад ургуулхаар мэргэжээ.

Иигэжэ ажал хэрэгтээ коммунистическэ ёһоор хандадаг болоһоной ашаар, нэгэниинь — бултанайнгаа түлөө, бултадаа—нэгэнэйнгээ түлөө оролдоһоной ашаар садай бригадынхид баян ургаса абаба.

Садай харуулшан Шойнжуур Гомбоевич Гомбоев хамтын хүсөөр ургуулһан колхозой энэ баялигые гамтайгаар харууһална.

— Харагдаа үзэгдөөгүй һайн ургаса гараа, хүнэй хүлһөө гаргажа туйлаһан энэ дэлгэр баян хэшэгэй пэгэш монсогорые хороонгүйгөөр хуряалгаха уялгатай бшууб,—гэжэ Шойнжуур Гомбоев хөөрэнэ.

Садай худэлмэришэд гансахан үхэр нюдэ, малина хуряажа худалдаад, колхоздоо хорёод гара мянган түхэриг олзо оруулаа. Зарим модоной мүшэр хүндэ үрэнүүдээ даажа ядаад, хухархын аюулда орон алдаа. Ранеткэнүүдые тушаажа, зууһаа холо үлүү мянган түхэриг олзо оруулһан байна.

Г. Чимитов.

Зурагынь Б. Далбановай.

АРАДАЙ БОЛГАРИИН ҺОНИНУУД

БОЛГАРИИН СТАНОГУУД ХАРИИН ГҮРЭНҮҮДТЭ

Софиин станок бүтээдэг завод хилын саанаһаа ерэһэн ехэхэн захил дүүргэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо тус завод 240 гаран токарна, строгальна, сверлильнэ станогуудые бүтээжэ, Хитадай Арадай Республика, Турци, Швейцари, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика эльгээбэ.

СТРЕПТОМИЦИН ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ ЭХИЛБЭ

Разград городой пенициллин бүтээдэг завод һарын турша соо үнэтэ эм болохо стрептомицин үйлэдбэрилхэ хэрэг шудалжа, мүнөө гаргажа эхилээ. Энээнэй урда тээ иимэ эм Болгарида бусад гүрэнүүдһээ асарагдадаг байгаа.

«ШИРОКАЯ ПОЛЯНА» ГЭЖЭ СӨӨРЭМ БАЙГУУЛАГДАНА

Родопско хадануудта Доспата городой шадар «Широкая Поляна» гэжэ томо сөөрэмэй барилга эхилбэ. Энэ сөөрэмдэ 27,5 миллион кубометр шахуу уһан тогтоогдожо, Батакска каскадын электростанцинуудые хангаха юм.

ШЭНЭ КУРОРТНУУД БАРИГДАНА

Курортнуудай барилгада 100 миллион лев һомолхо гэһэн шиидхэбэри Болгариин правительство һаяхан абаба. Хара далайн эрье шадархи курортнуудые шэнэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Варна шадарай «Алтан элһэн», Несебра шадархи «Нарата эрье» гэжэ курортнуудта хэдэн шэнэ санатори, гостиницанууд баригдаха юм.

СОЁЛ КУЛЬТУРЫН АЖАЛЯБУУЛАГШАДАЙ КЛУБАЙ ОЙ

Софида соёл культурын ажал-ябуулагшадай клубай байгуулагдаһанһаа хойшо 12 жэл үнгэрбэ. Эдэ жэлнүүдтэ эндэ 2 миллион шахуу хүнүүд орожо гараһан байна. Энэ клубта соёл культурын, эрдэм болбосоролой талаар хүн түрэлтэнэй туйлаһан амжалтанууд тухай һонирхолтой хөөрэлдөө, элидхэл, лекци боложо, түүхэтэ үдэрнүүд тэмдэглэгдэжэ байдаг.

МОДОД ОЛООР ТАРИГДАНА

Благоевградска округой ажалшад хизаар орондоо модо тарижа ургуулха талаар ехэ худэлмэри хэнэ. Һүүлэй 8 жэлэй туршада 340 мянган декар талмай дээрэ (1 декар 0,1 гектар талмайтай сасуу) шэнэ модод таригдаһан байна. Табан жэлэй дүүрэтэр үшөө 280 мянган декар талмай дээрэ тарилга хэгдэхэ юм. Округто үрэ жэмэстэ, шэмээн гоёохо модо ургуулха 1500 рассадник эмхидхэгдэнхэй.

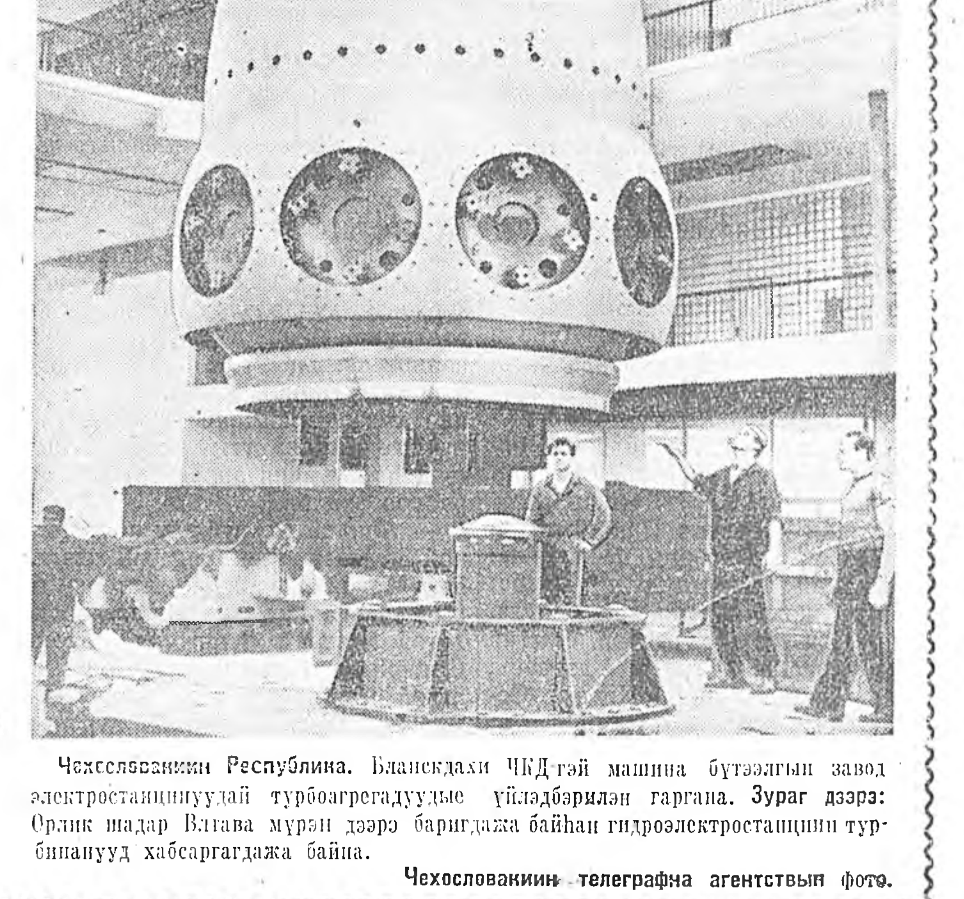
ОВОЩЬ ЕХЭЭР УРГУУЛНА

1944 он болотор Болгарида оройдохоноо 3 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай парник, теплицэ байһан юм. Харин мүнөө гүрэнэй, кооперативна газар таряалангай ажахынуудта 250 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай парнигууд баригданхай.

Жэл ерэхэ бүри томо городуудай, промышленна центрнүүдэй ажалшад эртын овощь ехээр абадаг боложо байна. Нёдондо жэлдэ гансахан гүрэнэй теплицэнүүд 880 мянган килограмм эртын помидор, 55 мянган килограмм үгэрсэ, 5 мянган килограмм нохойн хоншоор ургуулһан байха юм.

Энэ жэлдэ парнигуудай талмай 106 мянган дүрбэлжэн метрээр үргэдхэгдэхэ юм. 1965 ондо парник, теплицэнүүдэй талмай хамта дээрээ 350 гектар болохоор хараалагдана.

(ТАСС).

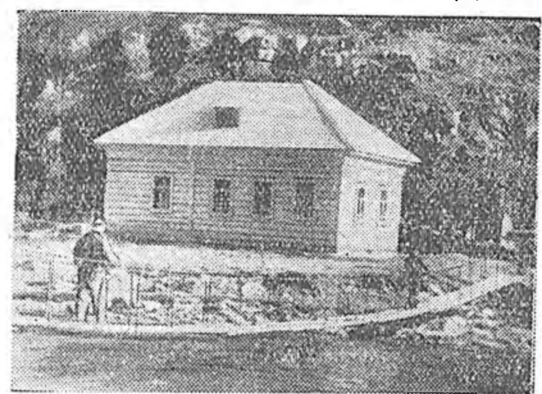

Чехословакиин Республика. Бланскдахи ЧКД-гэй машина бүтээлгын завод электростанцинуудай турбоагрегадуудые үйлэдбэрилэн гаргана. **Зураг дээрэ:** Орлик шадар Влтава мүрэн дээрэ баригдажа байһан гидроэлектростанциин турбинанууд хабсаргагдажа байна.

Чехословакиин телеграфна агентствын фото.

ЭЛДЭБ ҺОНИН

ТУРАНАЙ ХАЛУУН АРШААНДА

Эрхүү мүрэндэ шудхадаг Ехэ Уһан гэжэ гол орьёл үндэр хабсагайнуудай хоорондуур урдажа байдаг. Тэрэнэй баруун эрьедэнь хатуу гранит шулуу сумэ сорьён Туранай халуун аршаан сохилно.

Намарай саг үнгэрэнтэжэ, нарьдаг үндэрөөршье, хадын хормойгоорше абаахай саһан хиидэжэ эхилбэ. Тниһэшье эндэхи аршаанда хүнүүд амарһаар. Амаргашадай байха һайн гэр, ванна болон ондоошье барилганууд бии.

Энэ аршаанай эмшэлхэ хүсые гансал түнхэнэйхид мэдэдэг бэшэ, харин ондоо газарһаа хүнүүд олоороо ерэжэ байдаг. Хүл гарай, арһанай, мүн эхэнэрэй үбшэнһөө эндэ эмшэлүүлжэ болохо юм. Таяг тулажа ерэһэн хүнүүд 15—20 хоногой үнгэрөөд байхадаа хүл дээрээ ябажа эхилдэг байна.

Тус аршаанһаа үшөө үнгэрэгшэ зуун жэлэй эхин багаар нютагай буряадууд олоһон юм гэлсэгшэ. 1840 ондо аршаанай эгээл түрүүшын химическэ анализ абтаһан түүхэтэй. Тэрэнэй удаа Эрхүүгэй архиепископ Нил Столбенскиин уһанай эзэн боложо, ой тайга соо хадын хабшалда байһан аршаание «Пустынь» гэжэ тад буруугаар нэрлэжэрхиһэн юм. Тэрэ сагһаа хойшо «Нилова пустынь» гэлсэдэг. Харин нютагай зон ходоолоо Туранай халуун аршаан гэжэ нэрлэдэг байна.

Мүнөө эндэ ажалша зон олоороо амаржа, бэеэ эмшэлжэ байдаг болонхой. Һүүлэй үедэ аршаан дээрэ барилгын ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Столовын шэнэ гэр баригдажа дүүргэгдэвэ, зугаан таһалгатай ваннын байшан баригдажа эхилээ. Мүн шэнэ магазин баригдахаар хараалагдана.

В. Машкинов.

Зураг дээрэ: Туранай аршаанай байра харуулагдана.

Н. Дьяковай фото.

1960 оной түсэбөөр...

Курумканай РТС-эй слесарь Свиридонов бүтээсэтэй ажалаараа суурхаһаар үнинэй. Нүхэр Свиридонов сентябрь һарын эхиндэ 1959 онойнгоо түсэбөө 100 процент дүүргэһэн юм. Мүнөө энэ нүхэрнай 1960 оной түсэбөөр сентябрь һараһаа хойшо ажаллажа байнхай. Тэрэшэлэн РТС-эй слесарьнууд, токарьнууд К. Больщунов, И. Толстихин, Кузнецов, Колмаков гэгшэд нүхэр Свиридоновһоо дутуугүйгөөр ажаллажа, үдэр бүриингөө даабари 180—200 процент дүүргэнэ. Энээнэйнь ашаар тус РТС трактор заһабарилха түсэбөө 123 процент, комбайн —100 процент дүүргөө.

К. Бадмаев.

Семинар үнгэргэгдэбэ

Колхозуудай шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй 10 үдэрэй семинар республикын хүдөө ажахын министерстводэ үнгэргэгдэбэ. Семинарта хабаадагшад элдэб темээр лекцинүүдые шагнаа.

Колхозой шалгалтын комиссиин зорилго, мүнгэн зөөриие шалгаха тухай гэхэ мэтэ лекцинүүдые семинарта байгшад һонирхон шагнаба.

В. Шнайдер.

Ламанар тухай хошон үгэ

Хоёр хуралай хоорондо
Хобдог манжашан хоолһон.
Жор мэдэхэгүй эмшэнһээ
Зоболон үзэһэн шабганса дээрэ.
Лама лама гэһээр үхэнэ,
Лай лай гэһээр үгырнэ.
Хара болоһон гэлэнһээ холодо,
Буха ябаһан сарһаа зайла.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

БАЙРЫН САҺАН

Саһанай гурба дахин ороогуйдэ үбэл хүсэд болодоггүй юм гэжэ арад зоной дунда хэлсэгдэдэг байна. Тэрээндэл адли хүсэд үбэлэй ерэтэр энэ жэл гурба дахин саһан ороо. Түрүүшын саһан октябриин 9-дэ, урда жэлнүүдэйхиһээ 7 үдэрөөр урид оробо. Хоёрдохи саһаниинь октябриин 14-дэ, гурбадахинь—октябриин 27-до ороһон байха юм.

Хамагай һүүлдэ ноябриин 3-да ороһон саһан байрын болоо. Улан-Удэ город шадар 3—5 сантиметр зузаантайгаар ороһон саһан урда жэлнүүдэйхиһээ ороходо нэгэ үдэрөөр урид ороһон байна.

И. Котов.

ШЭНЭ АРГААР АЖАЛАА ХҮНГЭДХЭНЭ

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэреэр зоригжоһон Галуута-Нуурай шахтёрнууд ажалаа һайжаруулха талаар ехэхэн юумэ хэжэһэн байна.

— Нүүрһэнэй үйрхайн хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулжа, хүдэлмэришэдэйнгөө ажалые хүнгэдхэхэ зэргэтэ манай управлениин хүтэлбэрилэгшэд бага бэшэ хүдэлмэри хэһэн байна,—гэжэ Галуута-Нуурай рудоуправлениин инженер нүхэр Золотарев хөөрэнэ.

Хүдэлмэрөө оньһожоруулха түшаа шахта бүхэнэй уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод ороолдого, үүсхэл гаргажа, мүнөө үнгэрөөд байһан арбан һарын турша 90 гаран үнэтэ дурадхал оруулжа, тэдэнэйнгээ 60 гаранеие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээд байнхай. Тиигэжэ нэгэ миллион гаран түхэриг алмагдаһан гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада үүлжэ дэ энэнь дүрбэ дахин ехэ болоно.

Үйлэдбэриие оньһожоруулха талаар 7/8 шахтын хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, шахтын главна инженер Целобанов, хүдэлмэришэн Подсидков гэгшэд илангаяа эдэбхитэйгээр ажаллана. Нүхэр Подсидковай дурадхалаар ашаар шахтёрнүүдай ажалладаг газарта вентиляци тодхогдоо. Гансахан энэ шахтын хүдэлмэришэдэй оруулһан дурадхалһаа жэлдээ 596 мянган түхэриг алмагдаха болоно.

Галуута-Нуурай шахтёрнууд хүнгэ хүшэр ажалаа оньһожоруулхын таяа хамта, хүдэлмэридөө шэнэ техникэ хэрэглэнэ. Жэшээнь, «Донбасс», «Горняк» маркын нүүрһэ малтаха комбайннууд 7/8 шахтада хүдэлдэг болоо. Тэрэшэлэн газар малтадаг «ПК-3» маркын хоёр, «Кировец» маркын нэгэ комбайн ашаглалгада оруулагдаһан байна. Эдэ бүгэдын ашаар шахтёрнуудай ажалынь хүнгэрһэн, бүтээсэнь дээшэлһэн байна. Энэ шахтын нүүрһэ малтагшад байһа оной 10 һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, 16 эшелон шулуун нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтаа.

Амжалтаараа урмашаһан Галуута-Нуурай шахтёрнууд үдэрһөө үдэртэ үйлэдбэреэ оньһожоруулхын түлөө тэмсэнэ.

Галуута-Нуурай нүүрһэшэд түхэтэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ эршэмтэйгээр ажаллажа, үйлэдбэриингөө бүтээсые аяар 20 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго табяад байна. Эндэхи нүүрһэшэд бии байгаа арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, нүүрһэ малтаха жэлэйнгээ түсэб айбадаг хоногоор урилдалан дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур олон эшелон «хара алта» малтаха зорилго урдаа табинхай.

Т. Бадмаин.

„Сонотрон“

«Гардинер электроникс» гэжэ фирмын бүтээн гаргаһан электронно аппарат США-да наймаалагдажа эхилбэ. Бороогой ороһондол адли абяа гаргадаг энэ аппарат хүнэй нойр хүргэдэг юм. «Слипатрон» гэжэ нэрлэгдэһэн энэ аппарат ород хэлэн дээрэ «Сонотрон» гэһэн удхатай. Багахан аад, таатай зохид энэ аппарат 1,6 килограмм шэгнүүртэй юм. «Сонотрон» хармаанай фонариин 4 батарейн тоогоор хүдэлнэ.

Нойр багатай хүнүүдтэ шэнэ аппарат һайнаар туһална. Һүниин хазаланда хүдэлөөд, үдэртөө амаржа унтагшадта «Сонотрон» илангаяа туһатай. Хүниие бухэ нойртойгоор унтуулха арга олгодог энэ аппарат үйлсын шууяае,мүн наадаһан ухибүүдэй хашхараае балартуулдаг юм.

«Наука и жизнь» журналһаа абтаба.

Сэтгүүлэй саанаһаа

Болгариин эрдэм наукые саашадань хүгжөөхэ тухай

БКП-гэй ЦК-гэй, Министрнүүдэй Соведэй тогтоол

СОФИ, ноябриин 11. (ТАСС). Болгариин эрдэм наукые саашадань хүгжөөхэ, социалистическэ байгуулалтада тэрэнэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ тухай Болгариин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Министрнүүдэй Соведэй тогтоол эндэ толилогдоо.

Тогтоол соо ингэжэ хэлэгдэнэ. Эсэгэ оронойнгоо эрдэм ухаае хүгжөөхэ тухай, тэрээндэ хэрэгтэй техникэ болон бүхы шухала юумые бии болгохо тухай, эрдэмтэдые бэлдэхэ тухай, ажабайдалтай, социалистическэ байгуулалтатай эрдэм ухаанай холбоотой байха тухай партии, правительство ехэ оролдолго гаргадаг байгаа, гаргаһаар.

Болгариин Наукануудай академи 35 научна институдуудые нэгэдүүлдэг центр болонхой. 20 дээдэ һургуули бии. Мүн тус тус эмхи зургаануудай олон научна институдууд байгуулагдаа. Эрдэм ухаанай эдэ бүхы гуламтануудта 5 мянга гаран эрдэмтэд шэнжэлэгшын болон багшын хүдэлмэри хэжэ байна. Зохёон байгуулха хүдэлмэри тэдэнэрэй эдэбхитэйгээр хэһэнэй ашаар эрдэм ухаанай тус тус һалбаринуудта хэдэн горьтой амжалта туйлагдаа, ороной социалистическэ байгуулалтаһаа улам жалан гараһан научна ушухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэр туһална.

Гэхэтэй хамта, социалистическэ байгуулалтын эршэмүүдые хангажа үшөө бирадаргүй Болгариин эрдэм наукын хүгжэлтэдэ хэдэн дутуунуудай бии байһаниинь тогтоол дотор тэмдэглэгдэһэн байна.

Социалистическэ байгуулалтын тон шухала ехэ асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шиидхэхэ гэшэ Болгариин эрдэм наукын сэхэ дүүргэхэ гол шухала зорилго болоно. Тэдэнэй шиидхэлгэ ороние экономическа талаарнь түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэг дулдыдаха байна гэжэ тоггоол соо заагданхай. Промышленностиин болон хүдөө ажахын хүгжэлтэтэй научношэнжэлэлгын хүдэлмэрин тематика нягта холбоотой байха ушартай. Тиихэтэй хамта научно-техническэ асуудалнууд шиидхэгдэжэ, бүри холын хараата зорилгонууд табигдаха ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байха юм.

Хэдэн олон хэмжээнүүд, тэрэ тоодо Болгариин Наукануудай академиин отделениинүүдые бэхижүүлхэ, томо томо заводууд болон предприятинуудай дэргэдэ научношэнжэлэлгын институдуудые байгуулха, зургаануудта мэдэлтэй институдуудые тэдэндэ даалган үгэхэ, лабораторинуудай дэргэдэ научна бүлэгүүдые байгуулха гэхэ мэтын хэмжээнүүд тоггоолой ёһоор хараалагдахай. Эрдэмтэдые шэлэн олохо, бэлэдхэхэ хэдэн хэмжээнүүд тус тогтоол соо хараалагдаа. Советскэ наукатай болон социалистическэ бусад оронуудай наукатай али бүхы харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ шухала гэжэ тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Индиин Коммунистическэ партиин Национальна соведэй пленум нээгдэбэ

ДЕЛИ, ноябриин 11. (ТАСС). Индиин Коммунистическэ партиин национальна соведэй пленум үсэгэлдэр Мерут (Уттар Прадеш штат) хотодо нээгдээ. Дотоодын болон улас хоорондын байдал тухай компартиин генеральна секретарь Аджой Гхошой элидхэлые пленум түрүүшынгээ үдэр хүдэлмэрилхэдөө шагнаһан байна.

США-гэй президент Испанида ошохо болобо

ВАШИНГТОН, ноябриин 11. (ТАСС). Сагаан байшан мэдээсэл толилоо. Тэрээнь соонь ингэжэ хэлэгдэнэ. Гараха һарада Европо болон Азиин оронуудаар айншалха үедөө, Испаниада хүрэхыень генерал Франкогой уриһан уряалые США-гэй президент Эйзенхауэр зүбшөөгөө.

Варшавада студентнүүдэй үдэшэ болобо

ВАРШАВА, ноябриин 11. (ТАСС). Бүхы оронуудай студентнүүдэй эб найрамдалай болон хани барисаанай неделиин эхилһэндэ зориулагдаһан баярай үдэшэ Варшавада болоо. Студентнүүдэй уласхоорондын союзай, Польшын студентнүүдэй союзай түрүүлэгшэнэр, тэрэшэлэн ниислэлэй дээдэ һургуулинуудай студентнүүд баярай үдэшэдэ хабаадаһан байна.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XIV сесси

Политическэ комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). Сахарада ядерна туршалга хэхэ гэжэ Францин һанаашалжа байһан тухай асуудалые Генеральна Ассамблейн политическэ комитет саашадань хэлсээ. Үсэгэлдэрэй заседани дээрэ 12 ороной делегадууд үгэ хэлэһэн байна. Италиин болон Англиин делегацинуудай резолюциин шэнэ проектые комитедэй үзэмжэдэ табяа. Тус резолюциин проект хадаа Африкада ядерна туршалга хэхэ гэжэ Францин һанаашалжа байһыень буруушаагаад, үнэндөө туршалга хэхэһээ арсаха тухайнь эрилтэ хээгүй байха юм. Үгэ хэлэлгын үедэ найруулагдаһан хараа бодолнуудые Францин правительствын анхаралда абаха тухай резолюциин проект соо хэлэгдэһэн байна.

Болгариин түлөөлэгшэ Милко Тарабанов түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ, туршалга хэхэ гэжэ Францин түсэблэжэ байһаниинь оршон байдалые улам шахардуу шанга, мүн ядерна, термоядерна туршалгануудые хүсэдөөр болюулха тухай хэлсээ байгуулхые бэрхэтэй болгохо гэжэ мэдүүлээ.

Өөрынгөө шиидхэбэриие хубилгажа, Женевскэ хэлсээнүүдэй амжалтатай байха, мүн бүү зэбсэг хуряаха тухай хэлсээ баталха хэрэгтэ туһалхыень Францин правительствые Болгариин түлөөлэгшэ уряалаа.

Ирагай, Цейлоной, Албаниин, Непалай, Японой, Сальвадорой түлөөлэгшэд үсэгэлдэрэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Азиин, Африкын оронуудай дурадхаһан резолюциин проектые дэмжээ. Сахарада атомна зэбсэг туршаха гэжэ Францин һанаашалжа байһые тэдэнэр булгадаа буруушааһан байна.

Шэнэ резолюциин проект зохёолсоһон Италиин делегациин толгойлогшо Францин правительствын политикые элитээр үмөөрөөд, атомна туршалга хэхэһээ Францин арсаха шалтагаан би олоногүйб гэжэ мэдүүлээ.

Тусхай политическэ комитедтэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 11. (ТАСС). Урда-Африкын Союзда үндэһэ яһанай илгаа гаргалга тухай асуудалые ООН-эй Генеральна Ассамблейн Тусхай политическэ комитет зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ. Тус асуудал 1952 оноо эхилэн, Ассамблейн бүхы сессинүүдэй зүбшэжэ зүйлнүүдтэ оруулагдадаг байһаниинь мэдээжэ. Урда-Африкын Союзай делегаци комитедэй хүдэлмэридэ элитээр һаад ушаруулхые дахяад оролдожо, тус асуудал хэлэлгын эхилэн сасуу заседаниинуудай зал соохоо гаража ошоо.

Орон дотороо үндэһэ яһанай илгаа гаргаха талаар Урда-Африкын Союзай правительствын бэелүүлжэ политикые үгэ хэлэлгэдэ хабаадаһан нэгэшье делегаци үмөөрөөгүй. Үгэ хэлэгшэдэй диилэнхи олонхиинь энэ политикыень буруушааһан байна. Комитедэй үзэмжэдэ резолюциин гансахан проект табигдаба. Бага яһатаниие доромжолдог политикые Урда-Африкын Союзай правительствын орон дотороо үргэлжэлүүлжэ байһанда һанаа зоболгын гарадаг тухай резолюци дотор элирхэйлэн мэдүүлэгдэһэн байна. Тэрэ хэхэ сахиха, сүлөөе хангаха ябадал хараалһан ООН-эй Уставта таарууланха бэелүүлхэ болохыень ООН-эй гэшүүн байһан бүхы гүрэнүүдые тус резолюци уряална. Энэ резолюциин түлөө 67 делегаци дуугаа үгөө. Долоон делегаци (Австрали, Бельги, Канада, Доминиканска Республика, Финлянди, Нидерланд, Испани) дуу үгэлгын үедэ һанаалаа барьа. Гурбан делегаци—Африкада колони эзэмшэдэг оронууд—Франци, Португали, Англи—энэ тогтоолые буруушаажа дуугаа үгөө.

Хитадай һургуулинуудта

Багшын тэмдэглэл

Хитад орон соогуур аяншалха зуураа, агуухэ арадай үргэн далайсатайгаар социализм байгуулжа байһые хаража, ажаллахадаа габшагай, һурахадаа абьястай хананартай үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргэхөөр, тэдэнэй гайхамшаг хэрэг бүтээжэ байһыень омогорхохоор. Хитад орон дотор хаа хаанагүй завод фабриканууд, гэр байранууд бодхоогдоно, шахта уурхай, һубаг каналнууд малтагдана, һургуули, ясли, үхибүүдэй сад, институдууд нээгдэнэ, гол мүрэн дээгүүр электростанцинууд баригдана, түмэр замууд зүг бүхэн тээшэ татагдана... Тус ороной эдэ амжалтанууд тушаа хөөрэхэ болоо һаа, ехэ саг хэрэгтэй ха юм даа. Багшын мэргэжэлтэй хүн туладаа тэндэхи һургуулинуудые харахан, үзэһэн тухайдаа хөөрэхэ хүсэлэнтэйб.

1. ТҮРҮҮШЫН БАЯСХАЛАН

Шеньян хото. Хайшааше харабарилга, захагүй барилга. Дүрбэн дабхар шулуун гэрэй үүдэндэ автобуснай тогтобо. Баглаа сэсэгүүдые бариһан пионернүүд урин һоёдоор угтаһанай удаа айлшан бидэнэрые нэгэ 7 ангиин һургуулида оруулба. Багшанартай. һургуулиин директор Пэн гэгшэтэй уулзабабди. Һүүлээрнь бидэниие багшанарай таһалга руу уриба. Тэрэнь ужиам, һаруул зал байгаа. Нүхэр Пэн хүрэ хүрэнһөөр самбар тээшэ зааба. Тэрээн дээрэнь: «Амар мэндэ, айлшад! Хитад Советскэ Союз хоёрой хани барисаан мандаг лэ!» гэһэн түрүүшын баясхалан ород хэлэн дээрэ угаа гоёор үхибүүдынь бэшэһэн байба. Мадайхинай нэгэн аалиханаар: «Хитад ханинар лэ ингэжэ угтажа шадаха. Ёһотойл үнэн сэхэ нүхэд гэшэш иимэл байдаг ха юм даа» гэбэ.

Тиигэжэ хитад үхибүүд, багшанар түрүүшынгээ баясхалан манай Эхэ орондо зорюулаа һэн.

2. АЯГА САЙ

Директор Пэн, багшанар бидэниие урижа, һандалинууд дээгүүр һуулгаба. Бултандамнай нэгэ-нэгэ аяга сай багашуулынь асаржа барина. Бүри хэдэн зуугаад жэлэй урда тээ хитад хүн айлшандаа аяга сай барихдаг заншалтай байһан гэдэг. Аяга сай гэшэ ээнэй үнэн зүрхэнэй хүндэлэл, айлшандаа амгаланиие, баян дэлгэрые хүсэһэнэй тэмдэг гэжэ тоолоғдодог һэн ха. «Таанад, аха нүхэднай ха даа хүдэлмэриимнай дутуу дундануудые хэлэжэ үгыт, шүүмжэлыт» гэжэ һургуулиин директор Пэн хөөрэлдөө эхилбэ.

— Арадай Республикын тогтоһоной һүүлээр энэ һургуули нээгдэһэн. Манайхи провинци дотороо бүхы һургуулинуудта туһалха зорилготой жэшээтэ һургуули гэшэ. Ороной олонхи һургуулинууд гүрэнэй мүнгэ, зөөреэр баригдадаг. Зүгөөр ажалшадай һайн дураараа оруулһан мүнгэ, зөөрөөр баһал олон һургуули бодхоогдоо. Үнгэрөөшэ жэлдэ наймаан провинцида 8 мянга гаран һургуули ажалшадай хүсэ, зөөреэр баригдаа һэн. Бидэнэр арадай ажахын бүхы һалбаринуудта хүдэлхэ үхибүүдые, мэргэжэлтэнүүдые олоор бэлдэхэ гол зорилгоё эршэмтэйгээр бэелүүлхын түлөө шармайнабди,—гэжэ нүхэр Пэн бидэндэ мэдүүлээ.

3. ГОЛ БЭРХЭШЭЭЛ

Урдань һургуулинуудта баяшуулай үхибүүд һурадаг байһан юм. Тэдэнэр эрдэм болбосорол гэшые имагтал баян, ноён болохын тулада шудалха ёһотой гэжэ ойлгодог бэлэй. Тэдэнэр эрдэмтэй болохолоороо биб гэдэг, ёнрходог, ажал хүдэлмэриһөө айдаг болодог байгаа һэн. «Урдань дуугархадаа бэрхэ аад, ажал хэжэ шадахагүй хүнүүд хүмүүжүүлэгдэдэг бэлэй»—гэжэ арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэ Кан Ин угаа зохидоор хэлээ.

— Һургуулиин ажал, байдалда шунашаһан хүушанай үлэгдэлнүүдые хобхо сохихын тула үхибүүдэй ажал һуралсал хоёрые нягта холбоотойгоор эмхидхэхэ,ниитын зөөридэ гамтайгаар хандадаг болгохо шухала. Урданай мүн шанал, хэлэхэ гэшые гэжэ хэрэггүй, эрдэм ухаан сурсан бэрхэ... жорум заршамые тон нарииҥаар сахидаг. Һургуули бүхэндэ класс, хамтын байра, столово, мастерской соо заатагүй сахигдаха ёһо гуримууд тогтоогдонхой. Тэдэнь һургуули бүхэнэй өөрэ байдалда таарууугаар табигдадаг. Шеньян хотын жэшээтэ һургуулиин багашуул жэлдээ 1—2 һарын туршада ашатай туһатай ажалда хабаадалсадаг. Тэдэнэр таряалан гү, али ондоо үйлэдбэридэ бүлэг бүлэгөөрөө ошожо ажаллана. Хитадай багшуул багшанарайнгаа хүтэлбэри доро элдэб мастерскойнуудые, багахан промышленна «предприятинуудые» баридаг болонхой.

Үхибүүдэй хамтын байра, столово соогуур ябахада, уряа лозунгнууд, ханын газетэнүүд олоор харагдана. Хитадай пионернүүд Советскэ Союзай, арадай демократин оронуудай пионернүүдтэй холбоотой абалсадаг байба. Тэдэнэр өөһэдөө хамтын байра соохиео арилгана, унтари дэбдихэрээ сэбэрлэнэ, хуряана, эдеэ хоолоо өөһэдөө бэлдэнэ.

4. ХИТАД ҮХИБҮҮД

Хитад үхибүүд һургуулиингаа абахань һонин байба. Ямар гайхалтай ажалша үхибүүд гэшэб! Иимэрхүү арбаад гаран «предприяти» Шеньян хотын жэшээтэ дунда һургуулиин хашаа соо бии.

5. ҺУРГУУЛИИН «ПРЕДПРИЯТИНУУД»

Хашаа соонь ороод харахада, багахан «предприятинууд» тобойлдоно. Яһалахан доменнэ пеэшэнүүдые бии. Тэндэ хүдэлһэн һурагшад металл хайлуулха хүдэлмэриин орёо оньһые ойлгохоо гадна, өөһэдөө металл хайлуулжа һурана. Мүн лэ тэндэ— элдэб кислота бүйлуулан абадаг багахан «завод» хүдэлдэг байна. Нефть бүйлуулдаг, нэрэдэг мастерскойе баһал һонирхожо харабди. Үжэнхэй жэмэс, огородой эдеэн мэтэһээ элдэб спирт нэрэжэ татадаг байна.

6. УЛААН ГАЛСТУГТАЙ ДИРЕКТОР

Хараһан, үзэһэн һургуулинуудһаа Харбин хотын 12-дохи һургуули тушаа тобшохоноор хэлээд гараха дуран хүрэнэ. Энэ һургуули һуралсал-хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэри Шеньян хотын һургуулиһаа одоошоогоор эмхидхэнэ. Харбинай № 12 һургуулиин һурагшад үдэрэй дүрбэн час соо нэгэ жэлдээ, удаань мүн лэ 4 час мастерскойдо хүдэлмэридэг гү, али таряалангай поли дээрэ ажалладаг. Энэ һургуулида хамтадаа аяар 24 «завод» бии. Мастерскойнууд соо үхибүүдэй ажал хэжэ байхадань дайралдаабди. Нэгэ «завод» дотор ороходомнай, басагад ойһо, бэелэй оёхо байба. Удаадахи таһалга соонь— газар үтэгжүүлхэ бодосуудые үхибүүд өөһэдөө хубилган бэлдэжэ һуубад. Тобшоор хэлэхэдэ, үхибүүд барилгын хадааһа, элдэб спирт, дабһа, гэрэй хушалта, шэл амһарта гэхэ мэтые өөһэдөө бүтээдэг, «заводуудаа» хүдэлгэдэг, тэдээ хүдэлээд болонхой. «Заводтонь» ороходо, улаан галстугтай директор угтажа ерэнэ. «Заводой» нэгэ хүдэлмэришэнэ» зурагтай бэлэг барибаб. Тэрэ хүдэлмэришэн ажалаа зогсоонгүй бэлэгые абаа. Тиихэдэнь хитад үхибүүдэй ажалаа ямар абьястайгаар хандадагые ойлгоо һэм.

Тобшолон хэлэбэл, Хитадай Арадай республикын һургуулинуудай ажал һуралсал хоёрые нягта холбоотойгоор ябуулха, социализм байгуулха хүнүүдые бэлдэхэ хэрэгтэ илалта, амжалта туйлажа эдиһыень хараабди.

П. Балданжапов.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай научно-шэнжэлэлгын комплекснэ институдай директор, партийна, профсоюзна, комсомольско организацинууд хадаа институдай физикын лабораториин научна хүдэлмэрилэгшэ физико-математическа эрдэмэй кандидат Золтоев Корнил Дмитриевичын хүндөөр үбшэлжэ, сагһаа урид наһа бараһан тухай гүнзэгы ехэ гашуудалтайгаар мэдээсэжэ, наһа барагшын гэр бүлэнхидтэ шаналалаа мэдүүлнэ.

Физикын кафедрын доцент Корнил Дмитриевич Золтоевой урдаан саг соо, хүндөөр үбшэлөөд, сагһаа урид наһа бараһан тухайнь Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай дирекци, партбюро, профсоюзай местком, ВЛКСМ-эй комитет гүнзэгы гашуудалтайгаар дуулгаад, ехээр шаналжа байһанаа гэр бүлэнхидтэнь мэдүүлнэ.

Худоолэлгэнь ноябриин 14-дэ болохо. Багшанарай институдай актово зал соохоо үдэрэй 15 часта хүүрынь гаргагдаха.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина,26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации —35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров —40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01194. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5106.